

- *Bütçe hedefleri revize edildi*
- *1 yılda 8 milyar dolar faiz transferi*
- *Sosyal Güvenlik açığı altı ayda 14 milyar*
- *Tüketici güveni azaldı*

Ekonomik Rapor

Sahibi

Mehmet TİMUR

Genel Yayın Yönetmeni

Nail SANLI

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ali Ekber DOĞANOĞLU

Yayın Kurulu

Nail SANLI

Ali E. DOĞANOĞLU

Ahmet FETTAHOĞLU

Yıldız ÖZTÜRK

TÜRMÖB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi

tarafından yayınlanmaktadır

Yayın Türü : Yaygın süreli

Yönetim Yeri

Gençlik Caddesi No:107

06570 Anıttepe - ANKARA

Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)

Fax: (0.312) 232 50 73

http: www.turmob.org.tr

e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Fersa Matbaası

İstanbul Yolu 12.Km.Dökmeci San. Sit.

10.Cad. No:5/8 Şaşmaz/ANKARA

(0.312) 278 43 56

Basım Tarihi : 08 Ağustos 2008

Basım Yeri : Ankara

ISSN : 1307-6620

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı

Bilanço Dergisi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya

tamamı alıntı yapılamaz

Meslek Yasası

3 568 Sayılı Meslek Yasamızda önemli değişiklikler yapan 5786 Sayılı Kanun 26 Temmuz 2008 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak bazı maddeleri yayın tarihinden itibaren yürürlüğe girdi, bazı maddeleri ise 31.12.2008 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek.

Meslek örgütü olarak, bu düzenlemeye başından beri karşı olduk. Mesleki sorunları çözmek yerine, mesleki örgütlenmeye siyasi müdahale taşıyan bir yaklaşım içermekteydi. Meslek örgütlenmemize müdahale yapılırken, bir kaç temel sorunun çözümünde yasada yer aldı.

Yürürlüğe giren bu düzenleme önemli sorunları beraberinde getirecek gibi gözüküyor. Uygulamanın içinde olanların görüş ve önerilerinin dikkate alınmadığı, masa başında hazırlanan her düzenleme büyük sıkıntı ve sorunlar yaratıyor.

5786 Sayılı Kanun, 3568 Sayılı yasamızda değişiklik yaparken önemli teknik ve hukuksal hataları da beraberinde getirdi.

Meslek yasamızın 49'uncu maddesi 23.01.2008 tarih ve 5728 Sayılı Kanun ile değiştirilmişti. Bu düzenleme sanki hiç olmamış gibi, 5786 sayılı Kanunla bu madde yine değiştirildi.

Ancak işin ilginç yanı kanunda olmayan bir ibare sanki kanunda varmış gibi değiştirildi. Yeminli Mali Müşavir'lerin tasdikten doğan sorumluluklarının cezayı müeyidesini düzenleyen bu madde bazı sorunlar yaratabilir.

Dergimizin bu sayısında da ilgi ile okuyacağınızı umduğumuz haber ve araştırmalara yer verdik.

Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI

Genel Sekreter

Bütçe hedefleri revize edildi

Maliye Bakanlığı ilk altı aylık bütçe uygulamalarına bakarak bütçe hedeflerini revize etti. 18 milyar YTL öngörülen bütçe açığı hedefi 15.9 milyar YTL'ye düşürüldü.

Maliye Bakanlığı, merkezi yönetim bütçesinde ilk yarıdaki gelişmeleri dikkate alarak yılın tümüne ilişkin hedeflerini güncelledi. Maliye Bakanlığı ilk altı aylık dönemin ayrıntılı olarak incelenmesi ve yılın tümüne ilişkin hedefleri revize eden gerçekleştire tahminlerini bir rapor halinde yayımladı.

Başlangıçta yaklaşık 18 milyar YTL olması beklenen bütçe açığı hedefini, 15.9 milyar YTL'ye düşürürken, faiz dışı fazla hedefini ise 38 milyardan 39.8 milyar YTL'ye yükseltti. Buna göre bu yıl merkezi yönetim bütçesinde başlangıçta 222 milyar 553 milyon YTL öngörülen toplam giderlerin yıl sonunda 232 milyar 899 milyon YTL, 166 milyar 553 milyon YTL öngörülen faiz hariç bütçe giderlerinin 177 milyar 149 milyon YTL, 56 milyar YTL öngörülen faiz giderlerinin ise 55 milyar 750 milyon YTL olarak gerçekleşeceği tahmin edildi.

Diğer yandan, 204 milyar 556 milyon YTL olarak hedeflenen merkezi yönetim bütçe gelirlerinin 216 milyar 990 milyon YTL, 171 milyar 206 milyon YTL olarak hedeflenen vergi gelirlerinin ise 174 milyar 615 milyon YTL olarak gerçekleşeceği öngörüldü.

Bu veriler kapsamında, merkezi yönetim bütçe açığının 15 milyar 909 milyon YTL, faiz dışı fazlanın ise 39 milyar 841 milyon YTL olarak gerçekleşeceği tahmin edildi. 17 milyar 997 milyon YTL olan bütçe hedefine göre bütçe açığı 2 milyar 88 milyon YTL daha az, faiz dışı fazla ise 38 milyar 3 milyon YTL bütçe hedefine göre 1 milyar 838 milyon YTL daha fazla gerçekleşecek.

2007 yılı gerçekleştirmeleri ile karşılaştırıldığında, merkezi yönetim bütçe giderleri, bütçe açığı ve faiz dışı fazlanın GSYH'ye oranlarının 2008 yılı sonunda aynı düzeylerde gerçekleşeceği tahmin ediliyor. Söz konusu

oranlar sırasıyla yüzde 23.8, yüzde 18.1 ve yüzde 5.7 olmuştu. 2007 yılında yüzde 22.2 olan merkezi yönetim bütçe gelirlerinin GSYH'ye oranının ise yüzde 22.1 düzeyinde çıkacağı bekleniyor.

Ocak-Haziran döneminde 100 milyar 589 milyon YTL olan merkezi yönetim bütçe giderleri dikkate alındığında, yılın tümü için 222 milyar 553 milyon YTL olarak öngörülen toplam bütçe ödeneklerinin yüzde 45,2'si kullanılmış durumda. 166 milyar 553 milyon YTL olarak öngörülen faiz hariç bütçe gideri ödeneklerinin yüzde 47,9'u, 56 milyar YTL olarak öngörülen faiz gideri ödeneklerinin ise yüzde 37'si kullanıldı.

Temmuz-Aralık 2008 döneminde merkezi yönetim bütçe giderlerinin 132 milyar 310 milyon YTL, faiz hariç bütçe giderlerinin 97 milyar 300 milyon YTL, faiz giderlerinin ise 35 milyar 10 milyon YTL olarak gerçekleşmesi bekleniyor.

1 yılda 8 milyar dolar faiz transferi

Özel sektörün yurt dışından aldığı borçlar 90 milyar dolarlara yaklaştı. Bu durum şirketleri kur riskine açık bir hale getiriyor. Türk özel sektörünün yurt dışından borçlanması bedeli ise son 1 yılda 8 milyar doların faiz gideri olarak dışarıya transferi oldu.

Istanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın (İSMMMO) Merkez Bankası ve uluslararası yatırım kuruluşlarının verilerinden yararlanarak hazırladığı "Faiz Transferi" başlıklı rapora göre, sıcak para geçen yıl ortasından bu yana azalsa da borsanın değerinin düşmesi ve faizin yükselmesi sadece varlıkların değerini düşürdü. Oysa sıcak para kaçmıyor. Reel olarak fazla bir düşüş göstermeyen sıcak para bir kenarda sırasını bekliyor.

TÜRMOB Genel Başkan Yardım-

cısı ve İSMMMO Başkanı Yahya Arıkan, Türkiye'nin faiz transferinin 2005'te ilk kez 5 milyar dolar sınırını aştığına dikkat çekerek 2006'da yüzde 26.5 arttığına, 2007'de yüzde 18.3 büyüyen faturanın bu yıl Mayıs ayı itibarıyla iyice kabardığına işaret etti. Arıkan, "Son bir yılda 8 milyar dolara ulaşan küresel kriz faturası, Türkiye'yi çok daha dikkatli olmaya zorlamaktadır. Özel sektörün borcu şirketleri kur riskine karşı korumasız bırakıyor. Bu çalkantılı dönemi atlatmanın yolu

Türkiye'nin hesabını iyi yapması ve gerilimlerden uzak durması" diye konuştu.

Bankaların yurt dışı finans kurumlarından kullandıkları sendikasyon kredilerini çevirmekte henüz güçlük çekmediğine dikkat çeker Arıkan, şöyle konuştu: "Ancak Türkiye şimdiden faizlerin birkaç puan yükselmesinden kaynaklanan ek maliyeti karşılamaya başladı. Hükümet küresel krizin etkilerini görebilmek ve muhtemel etkileri karşısında daha etkin karar alabilmek için sıkı bütçe politikası izle-

En Önemli Transfer Faizde

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 /5 ay
GELİR DENGESİ (kar transferleri)	-4.554	-5.557	-5.609	-5.875	-6.691	-7.143	-7.475
1.Ücret ödemeleri	-	-	-	-96	-107	-106	-103
2.Yatırım geliri	-4.554	-5.557	-5.609	-5.779	-6.584	-7.037	-7.372
- Doğrudan yatırım	-108	-440	-799	-850	-1.039	-2.085	-2.539
Doğr. Yat gelir	293	203	244	201	129	108	129
Doğr. Yatırım gider	-401	-643	-1.043	-1.051	-1.168	-2.193	-2.668
- Portföy yat. trans.	-835	-1.207	-1.195	-924	-662	383	940
Gelir	1.409	1.409	1.710	2.402	2.801	4.118	4.622
Gider	-2.244	-2.616	-2.905	-3.326	-3.463	-3.735	-3.682
- Diğer yatırım trans.	-3.611	-3.910	-3.615	-4.005	-4.883	-5.335	-5.773
Faiz geliri tr.	784	634	697	1.005	1.453	2.158	2.228
Faiz gideri tr.	-4.395	-4.544	-4.312	-5.010	-6.336	-7.493	-8.001

mek durumundadır. Bütçe konusunda kemerler sıkılmak zorundadır. Hükümetin yerel seçime doğru muslukları açma lüksü yoktur.”

Türkiye’de kar transferleri her geçen yıl artıyor. Hem yapılan doğrudan yatırımların karları hem de yabancı finans kuruluşlarının Türk şirket ve bankacılık kesimine verdiği kredilerden elde ettiği faiz gelir transferleri yıldan yıla artıyor. Bulgular özetle şöyle:

- Gerçek yabancı ve ‘bıyıklı yabancı’ denilen Türk yatırımcıların Türkiye dışına çıkardıkları kar transferleri son bir yılda (Mayıs 2008 itibariyle) 15 milyar dolara yaklaştı. Yurt dışın-

dan sağlanan girişlerle rakam nette 7 milyar dolar olsa da bu da bir rekor anlamına geliyor.

- En önemli kar transferi, bilinen aksine doğrudan yatırımlardan elde edilen karlardan değil, kredilere ödenen faiz giderlerinden kaynaklanıyor. Verilere göre Türkiye, 1990-2000 arasındaki 11 yıllık dönemde faiz yoluyla ortalama 3.7 milyar doları yurtdışına transfer etti. Bu rakam 2000-2005 arasında ortalama 4.7 milyar dolara çıktı. Ancak 2005’te ilk kez faiz yoluyla yurtdışına yapılan transferler 5 milyar dolar sınırını aştı. 2006’da yüzde 26.5 ar-

tarak 6.3 milyar dolara ulaşan faiz geliri transferi, 2007’de yüzde 18.3 artarak 7.5 milyar dolara çıktı. Transfer 2008 mayıs itibariyle ise 8 milyar dolara ulaştı. 2.2 milyar dolarlık faiz geliri sayesinde nette faiz transferleri 5.8 milyar dolara düştü. Bir başka anlatımla 15 milyar dolarlık kar transferinin 8 milyar doları, nette 7.5 milyar dolarlık transferin de 5.8 milyar doları faizden elde edilen karlardan kaynaklandı.

Özel Sektörün Faiz Gideri Nasıl Arttı?

- Soru aslında cari açığın nasıl finanse edildiğinin de yanıtını

veriyor. Türk özel sektörü, her geçen gün daha fazla yurt dışından kredi kullanıyor. AKP iktidarının başladığı 2002 sonunda 25.8 milyar dolar olan şirketlerin yurt dışından kullandığı kredi miktarı 2007 sonunda 87.3 milyar dolara ulaştı. Artış 5 yılda 3.4 kat oldu.

- Şirketler kesimi daha fazla yurt dışı kaynağa akın edince Türkiye'nin cari açığında ağırlığı da giderek arttı. Mayıs sonu itibarıyla 43 milyar 137 milyon dolar olan cari açığın kapatılmasında şirketler kesiminin aldığı net 28.1 milyar dolarlık kredinin payı tam yüzde 60.

- Cari açığın finansmanında sadece paranın değil de daha uzun vadeli borç anlamına gelen kredilerin payının artması daha iyi bir durum olarak görünmesine karşın komplikasyonların daha ağır sonuçlar doğurabileceği de bir gerçek.

Faiz gideri yanında Türkiye'de yabancıların doğrudan yatırımlardan elde ettiği kar transferleri de diğer ülkelerin altında olsa da hızla artıyor. 2000'lerden önce yatırım çekemediği için eleştirilen Türkiye, özelleştirmelerle birlikte ciddi bir sermayeyi çekmeyi başardı. 2001'e kadar Türkiye'nin en çok sermaye çektiği yıl 2000'di. O yıl 1.7 milyar dolarla rekor kıran Tür-

kiye aynı zamanda 725 milyon dolarlık kaçış nedeniyle nette 982 milyon dolarlık bir giriş sağlayabildi. Ancak o tarihten sonra 2001-2007 arasında doğrudan yabancı sermaye hızla arttı. 2001'de 3.4 milyar dolar, 2002'de 1.1 milyar dolar, 2003'te 1.8, 2004'te 2.8 milyar dolarlık yatırım çeken Türkiye 2005'le birlikte kademe atladı ve tüm dünyanın ilgisini üzerine çekmeyi başardı. İlgi 2005'te yabancı sermayenin Türkiye'de net 10 milyar dolarlık doğrudan yatırım yapmasını sağladı. Türkiye 2006'da 20 milyar dolar, 2007'de ise 22.2 milyar dolarlık sermayeye ev sahipliği yaptı. Yılın ilk 5 ayı itibarıyla yabancı doğrudan yatırımları yarı yarıya düştü ve 6.1

Cari Açık Nasıl Finanse Edildi?

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 /5 ay
Cari açık	3.760	-626	-7.515	-14.431	-22.137	-31.893	-37.753	-43.137
A.Finans hesabı	-1.633	1.403	3.095	13.388	20.302	32.066	36.612	47.204
1. Doğr. Yatırım	2.855	958	1.252	2.005	8.967	19.065	20.099	14.864
- Türkiye'den giden	-497	-175	-499	-780	-1.064	-924	-2.106	-2.287
- Türkiye'ye gelen	3.352	1.133	1.751	2.785	10.031	19.989	22.205	17.151
2. Portföy yatırımı	-4.515	-593	2.465	8.023	13.437	7.373	717	-7.392
- Bono tahvil	-3.648	1.519	2.946	7.984	9.001	9.463	-2.358	-10.050
- Hisse senedi	-79	-16	905	1.427	5.669	1.939	5.138	4.047
3. Diğer yatırımlar	-2.667	7.191	3.425	4.184	15.745	11.742	23.828	41.581
4. Rezervler	2694	-6153	-4047	-824	-17847	-6114	-8032	-1.849
B. Net hata-noksan	-2127	-777	4420	1043	1835	-173	1141	-4.067

(Milyon ABD Doları)	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Diğer Sektörler	30.131	30.928	33.919	40.184	61.249	90.835
Kısa Vade	1.281	1.595	1.471	1.588	.578	1.625
Uzun Vade	28.850	29.333	32.448	38.596	59.671	89.210
Kamu	3.780	3.577	3.058	2.039	1.496	1.912
Özel	25.070	25.756	29.390	36.557	58.175	87.298
Toplam Krediler	80.680	85.485	92.087	98.271	122.645	157.953
Diğer Sek. Krd./Toplam Krd. (%)	37,3	36,2	36,8	40,8	49,9	57,5
Diğer Sek.Krd. / GSYİH (%)	13,1	10,1	8,7	8,3	11,6	13,8

milyar dolar oldu. Son 1 yılda yabancı sermaye girişi ise 17.2 milyar dolara düştü.

Ancak bu doğrudan yatırımlardan kaynaklanan kar transferlerini engellemeye yetmiyor. Nitekim 2000’li yıllara kadar zaman zaman artı bile veren doğrudan yatırımlar nedeniyle yapılan kar transferleri 2002 yani sermaye girişleriyle birlikte hızla artıyor. 2001’de 52 milyon dolar artı olan doğrudan yatırımlar yoluyla sağlanan kar transferleri, 2002’de yurt dışına çıkışa döndü: 108 milyon dolar.

Sonraki yıllar ise katlanarak arttı. 2003’te 440, 2004’te 800, 2005’te 850 olan transferler, 2006’da ilk kez 1 milyar dolarlık psikolojik sınırı aştı. Geçen yılın tamamında ise 2 milyar 85 milyon dolarla zirveye çıktı. Mayıs sonu itibariyle son 1 yıllık kar transferi ise 2.5 milyar doları aştı. Gayri safi yurt içi hası-

laya oranı çok düşük olan bu rakamın ilerleyen yıllarda daha da artması bekleniyor.

Peki sıcak para sanıldığı gibi Türkiye’den kaçıyor mu? Yabancıların Türkiye’den aldığı hisse senedi, bono-tahvil ve Eurobond miktarı 2007 yılına kadar hiç azalmıyor. 2002’de 23.9 milyar dolar olan toplam portföyleri 2006 sonunda 92 milyar dolara kadar çıkıyor. Rakam 2007’de ise 120.6 milyar dolar. Merkez Bankası’nın 2007 sonu itibariyle açıkladığı verilere Fortis Bank Araştırma Biriminin bu yılın ilk 6 ayı için yaptığı hesaplamalarla devam edildiğinde hisse senetlerinde 25.5 milyar, bono tahvilde de 4 milyar dolara yakın bir çıkış var.

Ancak bu verilerin içinde İMKB endeksindeki yüzde 34.5’lik düşüş, faizdeki yükseliş dahil değil. Bu etkilerden arındırılarak yapılan

hesaplamaya göre aslında yabancıların portföyünde erime sanıldığının aksine yüzde 25-30’larda değil sadece yüzde 6.2. Bu, yabancıların portföyünü satıp kaçtığı değil değer düşüklüğü nedeniyle elindeki varlıkların değerinin düştüğünü gösteriyor.

Yabancıların hisse senetlerindeki net satışı 200 milyon dolarla sınırlı. Bonoda da durum benzer. Yılın ilk yarısında yabancıların Türkiye portföyündeki toplam düşüş yarım milyar dolar düzeyinde.

BDDK verileri ise temmuzda yabancıların portföylerinde önemli bir değişikliğe gitmediğini gösteriyor. Hatta temmuzun ilk yarısında borsaya küçük çaplı bir girişleri de bulunuyor. Tüm bu veriler aslında yabancıların sıcak para portföylerini azaltmadığını beklemeye olduğunu gösteriyor.

Sosyal Güvenlik açığı

altı ayda 14 milyar

Sosyal Güvenlik Kurumu’nun gelir gider dengesi yılın ilk altı ayında 13 milyar 997 milyon YTL açık verdi. Yılın ilk altı ayında toplam Prim Gelirleri 24.165 milyon YTL olurken, SGK kapsamında 28.042 milyon YTL emekli aylığı ödemesi yapıldı.

Sosyal Güvenlik Kurumu yılın ilk altı ayına ilişkin istatistiklerini açıkladı. 2008 yılının ilk altı aylık döneminde toplam 16.176.907 aktif sigortalı bulunurken, toplam dosya bazında 7.790.233 pasif emekli sigortalı bulunmakta. aktif / pasif oranı 2,08 olarak gerçekleşti.

2008 yılı haziran ayı verilerine göre toplam 16.176.907 aktif sigortalıdan, 14.138.035 kişi zorunlu sigortalı, 522.653 kişi isteğe bağlı, 166.607 kişi çıkarık, 41.441

kişi topluluk sigortasına tabi, 1.291.752 kişi tarım sigortasına tabi, 16.419 kişi muhtar sigortalı. Yurtdışında çalışanlar hariç, özel sandıklarla birlikte sosyal güvenlik kapsamına giren nüfus 58.393.880 kişi oldu. Toplam bağımlı sayısı da 36.331.014 kişiye ulaştı.

2008 yılı haziran ayı verilerine göre 2022 sayılı kanuna göre 1.222.243 kişi yaşlılık, malüllük, sakatlık maaşı alırken diğer özel kanunlara göre de madalya, kore gazisi, vatani hizmet tertibi, kıbrıs

gazisi ve bunların haksahipleri olarak da 50.854 kişi SGK’dan aylık almakta. 2008 yılı mayıs ayı verilerine göre hizmet akdi ile çalışan toplam 10.376.942 aktif sigortalıdan, 9.703.722 kişi 506 sayılı yasaya tabi, 270.172 kişi isteğe bağlı, 166.607 kişi çıkarık, 41.441 kişi topluluk sigortasına, 195.000 kişi tarım sigortasına tabi sigortalı.

Yurtdışında çalışanlar hariç hizmet akdi ile çalışanların kapsamına giren nüfus 34.243.119 kişi olup aktif-pasif oranı 2008 yılı Mayıs

ayı itibariyle 2,30 oldu. Bağımsız çalışanlar kapsamına giren nüfus 14.774.891 kişi olup aktif-pasif oranı 2008 yılı haziran ayı itibariyle 1,98'dir.

2008 yılı haziran ayı verilerine göre kamu çalışanlarında toplam 2.444.380 aktif sigortalı, toplam dosya bazında 1.576.240 kişi emekli aylığı alırken; 1.173.718 kişi yaşlılık aylığı, 29.333 kişi malül ve vazife malüllüğü aylığı, 525.608 kişi de haksahibi aylığı almakta. Kamu çalışanları kapsamına giren nüfus 9.375.870 kişi olup aktif-pasif oranı 2008 yılı Haziran ayı itibariyle 1,55'tir.

Sosyal Güvenlik Kurumu'nun ocak-haziran döneminde hizmet akdi ile çalışanlar, bağımsız çalışanlar, kamu çalışanlarına ait toplam prim gelirleri 24.165 milyon YTL'dir. Bu dönemde hizmet akdi ile çalışanlardan, 16.339 milyon YTL, bağımsız çalışanlarda 3.109 milyon YTL, kamu çalışanlarında ise 4.717 milyon YTL prim geliri elde etti. Buna karşılık SGK kapsamında 28.042 milyon YTL emekli aylığı ödemesi yapıldı. Hizmet akdi ile çalışanların emeklilerine 15.934 milyon YTL, bağımsız çalışanların emeklilerine 4.258 milyon YTL

ödeme yapılırken kamu çalışanları emeklilerine de 7.850 milyon YTL emekli aylığı ödendi.

2008 yılı Haziran ayı verilerine göre Sosyal Güvenlik kapsamındaki sigortalılara ve bağımlılarına 2008 yılının ilk altı aylık döneminde yolluk harcaması olarak 29,5 milyon YTL, yolluk harcaması hariç olmak üzere toplam 12.526 milyon YTL sağlık harcaması yapıldı. Bu harcamalar kapsamında 5.230 milyon YTL ilaç harcaması yapılırken 2008 yılının ilk altı ayında aylık ortalama 872 milyon YTL ilaç gideri oluştu.

Milyon YTL-Million YTL)

	2008 Ocak- Mayıs	2008 Ocak- Haziran	Aylık Değişim	2007 Ocak- Haziran	Yıllık Değişim
GELİRLER	24.229,8	30.781,2	0,27	30.408,0	0,01
Prim Gelirleri	19.938,6	24.164,9	0,21	20.250,0	0,19
Diğer Gelirler	1.232,7	2.452,6	0,99	6.441,0	-0,62
Ek Ödeme	1.062,0	1.259,0	0,19	1.130,0	0,11
Faturalı Ödemeler	1.996,4	2.904,6	0,45	2.587,0	0,12
GİDERLER	37.270,8	44.778,4	0,20	41.950,0	0,07
Emekli Aylıkları	23.355,7	28.042,4	0,20	25.349,0	0,11
Sağlık Giderleri	10.434,1	12.555,2	0,20	9.969,0	0,26
Diğer Giderler	1.225,4	1.190,1	-0,03	3.989,0	-0,70
Ek Ödeme	1.023,1	1.226,7	0,20	1.128,0	0,09
Faturalı Ödemeler	1.232,4	1.764,0	0,43	1.515,0	0,16
Gelir-Gider Farkı	-13.041,1	-13.997,3	0,07	-11.542,0	0,21

Hazine stratejik planını açıkladı

Hazine Müsteşarlığı 2009-2013 yıllarını kapsayan stratejik planını açıkladı. Beş yıllık bir süreci kapsayan stratejik plan ekonomi politikalarının uygulanmasında da etkili olacak.

Hazine Müsteşarlığı önümüzdeki beş yılı kapsayan stratejik planını hazırlayarak kamuoyuna açıkladı. Beş temel amaç üzerinde geliştirilen plan Müsteşarlığın çalışma alanlarına ilişkin hedeflerine yer verdi.

Stratejik plana göre, finansman ihtiyacının en uygun maliyet ve makul risk düzeyinde karşılanması ilk öncelik oldu. Son dört yılda, borç stokunun döviz ve faiz risklerine karşı duyarlılığı ciddi ölçüde azaltıldığı vurgulanarak, uluslararası uygulamalarla karşılaştırıldığında borç stokunun faiz-döviz yapısını daha da iyileştirecek borçlanma politikalarına devam edilmesi önemi korumaktadır görüşü yer aldı. Devlet İç Borçlanma Senetlerine

(DİBS) ilişkin verim eğrisinin kısa kaldığı saptaması yapılarak, verim eğrisini oluşturan senetlerin her biri aynı düzeyde likit değildir. Bu kapsamda, borçlanmanın vadesini uzatmak ve verim eğrisinin likiditesini artırmak amaçlandı. Diğer ülkelerde ihraç edilen senet türleri incelenerek, farklı yatırımcı gruplarına yönelik yeni enstrümanların geliştirilmesi ve borçlanmalarda bu enstrümanların da kullanılması borç yönetiminin etkinliğini artıracak bir unsur olarak yer aldı. Öte yandan, yatırımcı tabanını geliştirmek ve dış paydaş memnuniyetini artırmak amacıyla, bireylere de doğrudan Hazineden DİBS alabilme imkanı sağlanacak. Yatırımcılar geliştirilecek yöntemle internet üzerinden devlet iç borçlanma senedi satın alabilecek.

Geri ödeme profilinin iyileştirilmesi ve senetlerin likiditesinin artırılması amacıyla, düzenli ihaleler ve ikincil piyasadan doğrudan alım yoluyla DİBS değişim ve geri alım işlemleri gibi aktif borç yönetimi uygulamalarının daha da geliştirilmesi bir diğer hedef olarak yer aldı.

Ayrıca, borç yönetimine ilişkin risklerin aktif olarak yönetilebilmesi için türev enstrümanların Hazine borç yönetimi araçları arasına dahil edilmesine yönelik altyapı oluşturulacak. Borç yönetiminin veri ülke derecelendirmesi, makroekonomik dengeler ve piyasa gelişmeleri gözetilerek, rekabeti artıracak, talep derinliği ve genişliği sağlayacak şekilde en uygun maliyet ve makul risk düzeyinde gerçekleştirilmesi hedeflendi.

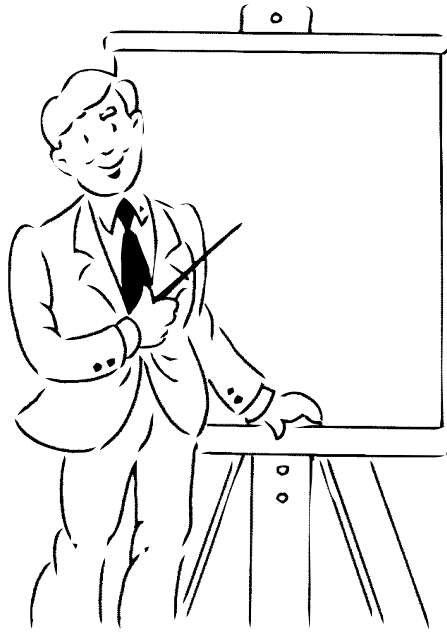
Hazine'nin önümüzdeki beş yıllık sürece ilişkin diğer hedefleri ise şöyle; nakit yönetiminin etkinliğinin artırılması, Hazine garantili krediler ve ikrazen kullandırılan dış krediler ile diğer işlemlerden kaynaklanan kredi riskinin azaltılması, kamu işletmelerinde kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması ve verimliliğin artırılması, darphane ve damga matbaası genel müdürlüğünün başta madeni para üretimi ve dağıtımı olmak üzere, faaliyetlerini maliyet-etkin, zamanında, sürekli ve güvenli bir şekilde gerçekleştirmesi.

Uluslararası ilişkilere yönelik stratejik hedefler ise; uluslararası ekonomik kuruluşlarla ilişkilerin geliştirilmesi ve söz konusu kuruluşlar nezdinde Türkiye'nin etkinliğinin artırılması, Avrupa Birliği müktesebatına uyumun ve AB fonlarının kullanımının etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi, dünya ticaret örgütü hizmet ticareti genel anlaşmasıyla ilgili ülkemiz pozisyonunun belirlenmesinde kurumlararası koordinasyonun etkin bir şekilde sağlanması, yurt dışı teşkilatımızın uluslararası ekonomik ilişkiler ile karşılıklı yatırımcı ilişkilerinin güçlendirilmesine ve müsteşarlık politikalarının oluşumuna katkılarının artırılması.

Ülkenin yatırım potansiyelinin en üst düzeyde kullanılmasına katkı sağlamak amacıyla belirlenen stra-

tejiler ise; yatırım ortamının iyileştirilmesi koordinasyon kurulu ve yatırım danışma konseyi platformlarının etkin bir şekilde işleyişinin sağlanması, uluslararası doğrudan yatırımlara ilişkin politika geliştirme, koordinasyon ve uygulama kapasitesinin güçlendirilmesi, yatırım teşvik sisteminin geliştirilmesi ve etkinleştirilmesi.

Sigortacılık ve özel emeklilik sisteminin büyüme potansiyelini hare-

kete geçirmek amacıyla; düzenleme ve denetimin uluslararası en iyi uygulamalar seviyesine yükseltilmesi hedeflendi.

Kurumsal ve yönetsel mükemmeliyeti sağlamak için; araştırma – geliştirme ve yenilikçilik yaklaşımının kurum kültürünün bir parçası haline getirilmesi, insan kaynakları yönetiminin geliştirilmesi, sürekli

performans iyileştirme anlayışının hakim kılınması, bilişim teknolojileri yönetişiminin uluslararası en iyi uygulamalar seviyesine çıkarılması, kurumsal iletişimin güçlendirilmesi, hazine kontrolörleri kurulu denetimlerinde uluslararası denetim standartlarına uyumun artırılması, iç denetimde farkındalığın ve etkinliğin artırılması.

Stratejik planın uygulanmasına, izlenmesine, sonuçların ölçülmesi ve raporlanmasına yönelik olarak:

2008 yılından itibaren kapsamlı eğitim programları düzenlenecek ve değişim yönetimi üzerinde yoğunlaşılacak. Performans ölçümü ve yönetimi sisteminin geliştirilmesine özel önem verilerek, bu alanda yoğun araştırma-geliştirme ve yenilikçilik çalışmaları yapılacaktır. Performans göstergelerinin baz (2008 yılı) değerleri, ayrı bir rapor olarak 2009 yılında ilan edilecek. 2009 yılı ve sonrasına ilişkin sayısal performans hedefleri ilgili yıl performans programında belirlenecek. Modern yönetim tekniklerinin kullanımına ağırlık verilecektir.

Performans esaslı bütçeleme yöntemi geliştirilecek. Faaliyet esaslı maliyetlendirme konusunda yeterli bilgi birikimi oluşturulmasını teminen eğitim programları uygulanacaktır. Performans programının hazırlanması sırasında, stratejik planlama ekibi üyelerinden de yararlanılacaktır.

Cari açık beklentisi 49 milyar doları aştı

Ekonomik beklentilerde kötümserlik dozu giderek artıyor. Ekonominin en kırılgan noktası olan cari açığa ilişkin beklentiler her geçen gün artıyor. Son olarak cari açık beklentisi 49 milyar doları aştı.

Mali ve reel sektörün makro ekonomik göstergelere ilişkin ileriye dönük beklentilerinde kötümserlik dozu giderek artıyor. Piyasaların yıl sonu enflasyon beklentisi Temmuz ayı birinci döneme göre değişmeyerek yüzde 10,76 olurken, cari açık beklentisi 49 milyar doları aştı.

Yıl sonu cari açık beklentisi önceki ankete göre 702 milyon dolar artarak 49 milyar 23,4 milyon dolara çıktı. Yıl sonu büyüme beklentisi değişmeyerek yüzde 4 olarak gerçekleşti. Gelecek yıl sonu büyüme beklentisi de değişmeyerek yüzde 4,5 oldu.

Cari ay sonu dolar kuru beklentisi

1,2460 YTL'den 1,2153 YTL'ye indi. Yıl sonu dolar kuru beklentisi 1,3264 YTL'den 1,3116 YTL'ye geriledi. Gelecek 12 ay sonundaki dolar kuru beklentisi 1,3608 YTL'den 1,3532 YTL'ye indi.

Merkez Bankası, Temmuz ayının ikinci dönemine ilişkin Beklenti Anketi sonuçlarını açıkladı. Ankette TÜFE bazında enflasyon beklentisi Temmuz ayı için yüzde 0,44, gelecek ay için yüzde 0,40, iki ay sonrası için yüzde 0,94 olarak ölçüldü. Yıl sonu tüketici enflasyonu beklentisi önceki ankete göre değişmeyerek yüzde 10,76 düzeyinde gerçekleşti. 12 ay sonrasının yıllık tüketici enflasyonu beklentisi ise 0,01 puan azalarak yüzde 8,61'e indi.

24 ay sonrasının yıllık tüketici enflasyonu beklentisi de 0,06 puan azalarak yüzde 7,21'e düştü.

Gelecek üçüncü ayın altı aylık Hazine Bonosu ihalesi yıllık bileşik faiz oranı beklentisi 0,17 puan azalışla yüzde 19,34'e indi. Gelecek 12'nci ayın altı aylık Hazine Bonosu ihalesi yıllık bileşik faiz oranı beklentisi ise 0,1 puan azalışla yüzde 17,69'a düştü.

Gelecek üçüncü ayın beş yıl vadeli altı ayda bir sabit kupon ödemeli YTL cinsi Devlet Tahvili ihalesi yıllık bileşik faiz oranı beklentisi 0,41 puan azalarak yüzde 20,20'ye indi. Gelecek 12'nci ayın beş yıl vadeli altı ayda bir sabit kupon ödemeli YTL cinsi Devlet

Tahvili ihalesi yıllık bileşik faiz beklentisi 0,14 puan artarak yüzde 17,00'a geriledi. Gelecek oranı beklentisi 0,26 puan azalarak 16,75'e çıktı. Gelecek üç ay 12 ay sonundaki yıllık basit faiz yüzde 18,33'e geriledi. sonundaki yıllık basit faiz oranı oranı beklentisi 0,08 puan azalışla Cari ay sonu yıllık basit faiz oranı beklentisi 0,02 puan azalarak yüzde 16,24'e düştü.

Merkez Bankası Beklenti Anketi

2008								
	Temmuz		Haziran		Mayıs		Nisan	
	II	I	II	I	II	I	II	I
Tüketici Enflasyonu Beklentisi (%)								
- Cari Ay	0,44	0,45	0,63	0,64	0,97	1,00	1,05	0,95
- Gelecek Ay	0,40	0,46	0,36	0,42	0,46	0,46	0,74	0,64
- İki Ay Sonrası	0,94	0,92	0,40	0,40	0,23	0,24	0,29	0,23
- Yıl Sonu	10,76	10,76	10,63	10,5	9,64	9,55	8,44	8,03
- 12 Ay Sonrası	8,61	8,62	8,71	8,57	7,88	7,76	7,04	6,77
Hazine Bonusu ve Devlet Tahvili İhalesi Yıllık Bileşik Faiz Oranı Beklentisi (%)								
- Gelecek 3. Ay 6 Ay Vad. Bonu	19,24	19,51	19,38	19,21	18,63	18,40	17,36	17,06
- Gelecek 12. Ay 6 Ay Vad. Bono	17,69	17,79	17,81	17,56	17,07	16,91	15,98	15,80
- Gelecek 3. Ay 5 Yıl Vad. Tahvil	20,20	20,61	20,26	19,79	18,97	18,88	17,97	17,63
- Gelecek 12. Ay 5 Yıl Vad. Tahvil	18,33	18,59	18,45	18,04	17,38	17,25	16,51	16,19
Para Piyasası Gecelik Yıllık Basit Faiz Oranı Beklentisi (%)								
- Cari Ay	16,75	16,61	16,25	16,25	15,75	15,64	15,25	15,25
- 3 Ay Sonrası	17,00	17,02	16,92	16,68	16,29	16,16	15,30	15,25
- 12 Ay Sonrası	16,24	16,32	16,28	16,03	15,78	15,66	14,74	14,45
Bankalararası Döviz Piyasası Dolar Kuru Beklentisi (Bin TL)								
- Cari Ay Sonu	1,2153	1,2460	1,2453	1,2541	1,2572	1,2787	1,3209	1,2991
- Yıl Sonu	1,3116	1,3264	1,3347	1,3389	1,3437	1,3534	1,3656	1,3489
- 12 Ay Sonrası	1,3532	1,3608	1,3724	1,3745	1,3676	1,3748	1,3992	1,3752
Cari İşlemler Dengesi Beklentisi (Milyon \$)								
- Yıllık	49.023,4	-48.321,5	-47.680,3	-46.832,1	-45.562,7	-44.930,6	-43.093,7	-42.583,3
Cari Yıl Sonu GSMH Büyüme Beklentisi								
- Yıllık	4,0	4,0	3,8	3,8	3,9	4,0	4,0	4,2
- Gelecek Yıl	4,5	4,5	4,4	4,3	4,5	4,5	4,6	4,7

Tüketici güveni azaldı

Yaşanan ekonomik ve siyasi gelişmeler tüketici güvenini azalttı. Ekonomide yaşanan kriz tehdidi ve siyasi belirsizlikler sürekli düşüş gösteren tüketici güven eğiliminin en alt seviyeye inmesine neden oldu.

Küresel ekonomide kriz tehdidi ve iç siyasi istikrarsızlık arttıkça azalan tüketici güveni, Haziran ayında da düşmeye devam etti. Tüketici Güven Endeksi Haziran ayında yüzde 0.46 oranında azaldı. Son altı aydır sürekli azalan tüketici güveni şu ana kadarki en düşük düzeyine indi.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Merkez Bankası işbirliğiyle yürütülen ve tüketicilerin harcama davranış ve beklentilerini değerlendiren Aylık Tüketici Eğilim Anketi'nin Haziran ayı sonuçları açıklandı. Buna göre Mayıs ayında

75,36 olan Tüketici Güven Endeksi, Haziran ayında yüzde 0,46 oranında azalarak 75,01 değerine indi.

Artış ve azalışı tüketici güvenindeki değişimi yansıtan Endeksin 100'den büyük olması tüketici güveninde iyimser durum, 100'den küçük olması kötümser durum olduğunu gösteriyor.

Tüketici güven endeksinde son altı aydaki toplam düşüş yüzde 20.1'ye ulaştı. 2007 sonunda 93.89 düzeyinde bulunan endeks, bu yıl Ocak ayında 92.12'ye, Şubat'ta 87.60'a, Mart'ta 81.96'ya, Nisan'da 76.24'e, Mayıs'ta 75.36'ya ve Haziran'da da 75.01'e kadar ge-

riledi. Böylece endeks altı ayda yüzde 20.1 oranında 18.9 puan düşüş gösterdi.

Endekste geçen yılın aynı ayına göre düşüş de yüzde 20.4 oranında 19,2 puan olarak gerçekleşti. Tüketici güven endeksi geçen yıl Haziran ayına 94.17 olarak gerçekleşmişti.

Güven endeksinde Haziran ayında yaşanan düşüş de tüketicilerin gelecek dönem satın alma gücü ve gelecek dönem genel ekonomik durum ile mevcut dönemin dayanaklı tüketim malı satın almak için uygunluğuna ilişkin değerlendirmelerinin kötüleşmesinden kay-

naklandı. Gelecek dönem satın alma gücü beklentilerini ifade eden alt endeks değeri Haziran'da 0.8 puan, ekonomik durumun ne ola-

cağına ilişkin beklentileri gösteren endeks ise 1.6 puan düşüş gösterdi. Gelecek dönemin iş bulma olanakları açısından uygun olup olma-

yacağına ilişkin beklentileri yansıtan alt endeks değerinin ise Haziran'da 2 yaklaşık 1 puan arttığı gözlemlendi.

Tüketici Eğilimine İlişkin Soru Bazında Endeksler

	2007						2008					
	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
Tüketici güven endeksi	95.4	98.2	97.1	96.2	92.5	93.8	92.1	87.6	81.9	76.24	75.3	75.0
Satın alma gücü (mevcut dönem)	86.6	88.5	87.6	87.2	82.1	82.6	80.8	77.6	74.4	70.38	69.6	71.1
Satın alma gücü (gelecek dönem)	90.1	91.4	91.1	90.0	86.7	88.1	86.7	84.3	79.3	73.5	73.5	73.0
Genel ekonomik durum (mevcut dönem)	89.4	94.9	94.5	91.8	85.6	87.6	84.6	77.3	71.5	60.47	59.7	60.4
Genel ekonomik durum (gelecek dönem)	91.9	97.6	97.6	92.8	87.3	90.1	87.4	81.8	74.9	65.83	65.8	64.7
İş bulma olanakları (gelecek dönem)	86.0	90.5	92.8	89.3	89.4	89.7	87.3	81.9	77.4	73.6	72	72.9
Yarı dayanıklı tüketim mal. yönelik harcama yapma düşüncesi (gelecek dönem)	105.1	109.8	111.6	108.0	107.3	107.8	103.7	103.1	100.4	97.42	96.3	95.6
Mevcut dönemin day. tüketim mal. satın almak için uygunluğu	122.6	123.0	116.1	121.4	117.0	118.8	118.4	112.1	103.5	98.88	95.1	93.4
Dayanıklı tüketim malı satın alma ihtimali (gelecek dönem)	18.5	17.9	17.9	16.2	15.6	17.6	18.2	18.2	18.9	16.73	16.6	17.2
Otomobil satın alma ihtimali (gelecek dön.)	8.2	8.2	7.6	7.1	7.6	6.8	7.8	8.3	7.4	7.7	7.6	8.4
Konut satın alma ya da inşa ettirme ihtimali (gelecek dönem)	8.5	8.1	7.1	7.7	5.9	6.3	7.7	7.7	7.7	7.71	8.4	8.7
Konut tamiratına para harcama ihtimali (gelecek dönem)	23.5	21.8	17.5	18.0	15.4	18.1	20.3	24.9	28.3	33.01	3.3	25.7
Tüketimin finansmanı amacıyla borç kullanma ihtimali (gelecek dön.)	35.7	32.9	30.4	31.6	31.3	30.9	32.4	31.5	31.9	33.86	32.9	32.3
Mevcut dönemin tasarruf etmek için uygunluğu	63.2	64.4	60.9	63.3	59.0	60.2	60.	62.0	59.8	55.68	57.5	56.0
Tasarruf etme ihtimali (gelecek dönem)	18.5	19.2	18.2	17.8	16.4	16.8	18.0	19.3	18.8	17.34	17.4	17.9
Gelecek dönemde fiyatların değişim yönüne ilişkin beklenti	76.0	74.6	72.4	73.3	64.3	68.5	64.3	60.8	56.0	47.96	46.1	45.8

Tarım fiyatları yeni arayışları artırdı

Tarım ve gıda ürünlerinin fiyatlarında uzun yıllardır benzeri görülmeyen bir biçimde gözlenen artış eğilimi, bazı ülkelerde çeşitli toplumsal tepkilerle neden olurken tüm dünyada fiyat artışlarının nedenleri üzerinde geniş araştırmalar yapılmaya başlandı.

Tarım fiyatlarında yaşanan artışlar hem dünya da hem de ülkemizde yetkilileri yeni arayışlara yöneltti. Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yayınlanan ve DPT uzmanları Dr. Taylan Kıymaz ile Dr. Yurdakul Saçlı tarafından yapılan, “Tarım ve Gıda Ürünleri Fiyatlarında Yaşanan Sorunlar ve Öneriler” isimli rapor bu arayışları değerlendiriyor. Çalışma, Türkiye’de tarımsal üretimde yaşanabilecek darboğazların giderilmesi ve önümüzdeki dönemde yüksek seyretmesi beklenen tarım ve gıda ürünleri fiyatlarının olumsuz etkilerinin azaltılabilmesi açısından benimsenmesi gere-

ken politikaların öngörülmesini amaçlıyor.

Raporda, fiyat artışlarının ekonomik, sosyal, coğrafi, politik birçok nedeni bulunmakla birlikte bunlar ülkeden ülkeye değişkenlik gösterdiği. Enerji hammaddelerinin fiyatlarının yükselmesi, kuraklık, çevresel duyarlılıklar, küresel ısınma, spekülasyonlar gibi birçok nedene dayandırılan gıda fiyatlarındaki artışların, özellikle dünyanın yoksul kesimlerinin ve gıda ithalatçısı ülkelerin temel sorunu haline gelirken dünya ticaretinde de daralmaya yol açtığı vurgulandı.

Çalışmada özetle şu görüş ve sap-

tamalar yer aldı; Son iki yılı kapsayan dönemde, tarım ve gıda ürünlerinin fiyatlarında yaşanan dalgalanma ve yüksek oranlı artışlar özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin öncelikli konularından biri haline gelmiş, toplumsal huzursuzluklara kadar varan gelişmeler, bazı ülkeleri gıda fiyatlarındaki artışı sınırlamak üzere ciddi önlemler almaya zorlamıştır. Bu önlemlerin çoğu ticareti kısıtlayıcı nitelikte olmuştur.

Fiyat artışlarının nedenleri, iklim değişikliği ve kuraklığın etkileri, dünyada biyoyakıtlara olan talebin ne ölçüde yansıdığı, gelişmekte olan ülke piyasalarındaki gelişme-

lerin yansımalarının nasıl olduğu, geleceğe yönelik gelişmelerin ne olabileceği, bu gelişmelerin tüketici üzerindeki etkileri ve yeni politika ihtiyaçlarının ne olduğu şeklinde sıralanabilecektir.

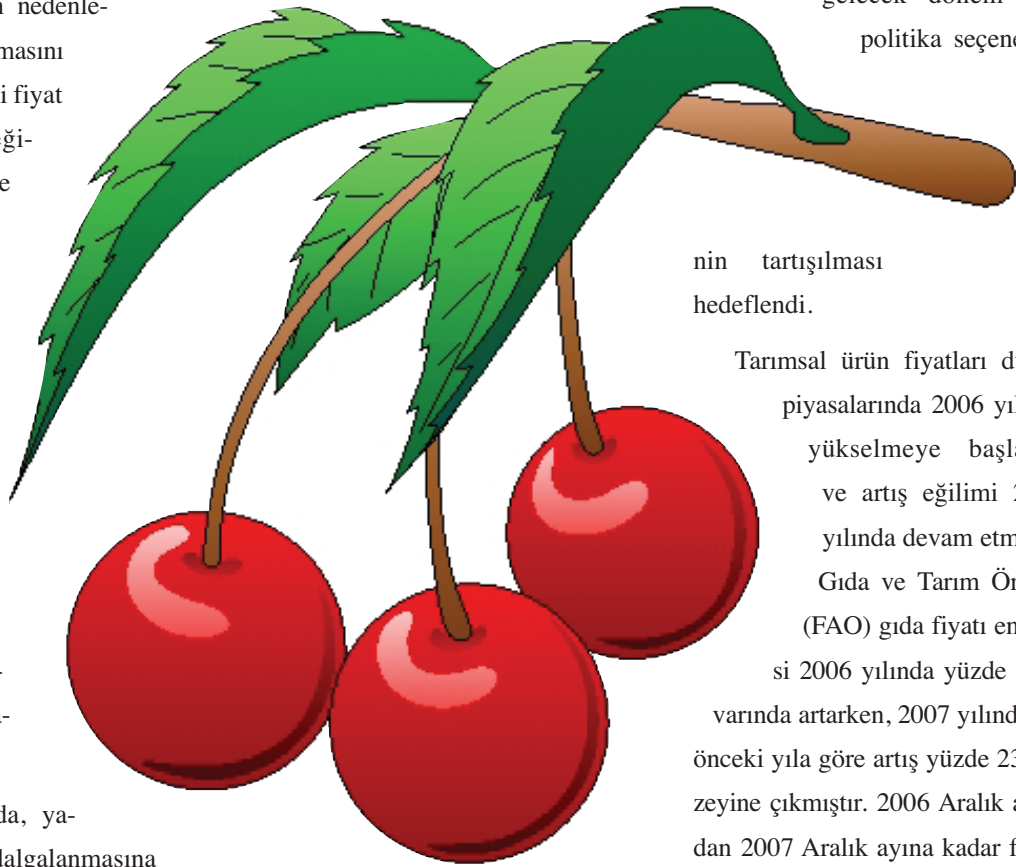
Bu soruların cevapları aynı zamanda Türkiye’de aynı süreçte yaşanan tarım ve gıda ürünlerindeki fiyat artışların nedenlerinin anlaşılmasını ve dünyadaki fiyat değişim eğilimleri ile yurtiçi eğilimler arasındaki farkların ortaya konulabilmesini ya da en azından tahmin edilmesini sağlayacaktır.

Bu kapsamda, yaşanan fiyat dalgalanmasına ilişkin dünyadaki tartışmalar, gelişmekte olan ülkelerin hızla artan gıda talebi, insanların tüketimine alternatif başta biyoyakıt üretimi olmak üzere tarımsal ürün talebindeki artış ile net ihracatçı ülkelerin kendi iç taleplerini karşılamaya yönelik ihracata getirdikleri kısıtlamalar ve bunların yanı sıra petrol fiyatlarında son dönemde yaşanan

hızlı artış gibi konularda yoğunlaşmaktadır.

Petrol fiyatlarındaki son dönem gözlenen yüksek seyrin, tarımsal piyasalardaki dalgalanmalara hem arz hem de talep yönüyle etkide bulunduğu düşünülmektedir. Nitekim, petrol fiyatlarındaki artışın üretim ma-

rilerek fiyatlarda yaşanan artışların başlıca nedenleri, tarım dışı piyasalar da incelenerek ortaya konulmakta ve önümüzdeki döneme ilişkin beklentiler irdelenmektedir. Daha sonra ise, Türkiye’de yaşanan gelişmelerin söz konusu dünya konjonktüründeki gelişmelerle ilişkisinin ortaya konulması ve gelecek dönem için politika seçenekleri

nin tartışılması hedeflendi.

Tarımsal ürün fiyatları dünya piyasalarında 2006 yılında yükselmeye başlamış ve artış eğilimi 2007 yılında devam etmiştir. Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) gıda fiyatı endeksi 2006 yılında yüzde 9 civarında artarken, 2007 yılında bir önceki yıla göre artış yüzde 23 düzeyine çıkmıştır. 2006 Aralık ayından 2007 Aralık ayına kadar fiyatlarındaki yükseliş oranı yüzde 37 olmuştur. Bu artışa neden olan temel ürünler ve bu ürünlerde yaşanan fiyat artışları sırasıyla; sütte yüzde 80, yağlarda yüzde 50 pirinçte yüzde 26 ve hububatta yüzde 42’dir. Şeker fiyatları ise 2006 yılında bir önceki yıla göre yüzde 20 arttıktan sonra 2007 yılında yüzde 32 civarında azalmıştır.

liyetlerini etkilemenin yanı sıra biyoyakıt talebini artırarak biyoyakıt hammaddesi tarım ürünleri piyasalarında da dalgalanmalara neden olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada, ilk olarak dünyada konuya ilişkin gelişmeler tarım ve gıda ürünleri ayrıntısında değerlendirildi-

Gıda fiyatlarındaki artışın dünya toplam enflasyon ortalamasına katkısı 2006 yılında yüzde 27 iken 2007 yılı itibarıyla yüzde 44,3'e yükselmiş olup, petroldeki artışın ise aynı ortalamaya katkısı 2006 ve 2007 yılları için sırasıyla yüzde 20 ve yüzde 8 olarak gerçekleşmiştir.

Tarımın doğası gereği uzun dönemde düşme eğilimi göstermesi ve tarımsal piyasalardaki yüksek fiyatların daha kısa ömürlü olmasına karşılık, son iki yıldır tüm temel ürünlerde fiyat artışlarının aynı zaman diliminde yaşanması ve bu defa fiyatların uzun dönemli olarak yüksek seyredebileceği beklentisinin oluşması, son dönem fiyat artışlarının geçmişteki döngülerden temel farkını oluşturmaktadır. Arz eksikliğinin de etkisiyle fiyatlarda görülen oynaklıkların uzun sürmesi ve tarım piyasalarının enerji gibi diğer piyasalarla olan etkileşimi söz konusu değişimin başlıca tetikleyicileri olduğu görülmektedir.

Son yıllarda yaşanan bölgesel nitelikli kuraklığın etkisiyle, önemli üretici/ihracatçı ülkelerde üretim düşüşleri yaşanması, dünya fiyatlarında oynaklık ve önemli fiyat artışlarını beraberinde getirmiştir.

Diğer taraftan, hububat ve yağlı tohumların, gıda ya da yem talebini karşılamak yerine biyoyakıt üretimine kaydırılması fiyat artışlarını tetikleyen diğer bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Öncelikle

ABD olmak üzere, AB, Avustralya ve Brezilya gibi ülkelerde biyoyakıt üretim ve kullanımının desteklenmesi sonucu adı geçen ürünlerin talebinin daha da artması söz konusu olabilecektir.

Bir başka etken olarak, petrol fiyatlarındaki artışlar, üretim maliyetlerinin yanı sıra taşıma maliyetlerinde de artışa neden olmuştur.

Çin ve Hindistan başta olmak üzere, gelişmekte olan ülkelerdeki ekonomik büyüme ve gelir artışı gıda maddeleri talep yapısının da değişmesine neden olmakta, nişastalı yiyeceklerden et ve süt ürünlerine doğru bir kayma yaratmaktadır. Çin'in biyoyakıt kullanımını artırmak için destek uyguluyor olması ise fiyatlar açısından bir başka baskı unsuru olabilmektedir. Bu talep artışları, yemlik tahıl ihtiyacını da artırmakta, dolayısıyla hububat fiyatları bir ölçüde baskı altında kalmaktadır. Ancak, bunun uzun dönemli bir olgu olduğu göz önünde bulundurulursa, son yıllardaki fiyat artışlarına doğrudan ve tek başına bir etkisinin olmayabileceği anlamına da gelmektedir.

Diğer yandan, Çin, tek başına dünya hububat stoklarının yüzde 40'ını elinde tutarken, son yıllarda bu stokların yarı yarıya erimesi, Çin açısından bilinçli bir politika olarak değerlendirilebilirse de, bu durumun uluslararası piyasalarda yeni bir talep şoku beklentisi ve buna

bağlı olarak ileriye dönük fiyat artışı beklentisini de ortaya çıkarabileceği tahmin edilmektedir.

Ürün piyasalarındaki son dönem fiyat artışlarına ve dalgalanmaya yol açan bir diğer faktör ise, Arjantin, Çin, Rusya, Ukrayna, Tayland gibi bazı üretici/ihracatçı ülkelerin hububat ve pirinç ihracatına getirdikleri kısıtlamalar olduğu tahmin edilmektedir.

Gıda fiyatlarındaki artışın fakirleştirici etkileri yine en büyük sorunu oluşturmaktadır. İthalatçı durumdaki az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ticaret dengelerini sarsacak ölçülere varmaya başlayan gıda fiyatı artışları, gıda güvencesizliğini (food insecurity) de artırmaktadır. Önemli ihracatçı az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler mevcut durumdan önemli gelirler sağlarken, ABD gibi önemli ihracatçı büyük ülkeler dünya piyasalarından elde ettikleri geliri katlamaktadır.

Ülkemizde, tarımsal fiyatlarda son dönem yaşanan fiyat dalgalanmaları, dünya piyasalarındaki dalgalanmalara paralellik arz etmektedir. Söz konusu paralel gelişmenin ana unsurunu, dünya piyasaları için de geçerli olan, enerji fiyatlarındaki artış ve buna paralel ikame ürün olarak biyoyakıt üretiminin desteklenerek geliştirilmesinin ortaya çıkarttığı tarımsal ürünlerdeki talep yönlü fiyat baskısı oluşturmaktadır.

Ancak, ürünlerdeki arz-talep dengeleri dünyadaki gelişmelerle tam bir uyum göstermemekle birlikte, ürün fiyatlarındaki dalgalanmaların dünya seyrine benzerlik arz etmesinin, ürünlerin pazarlama zincirindeki spekülasyon ve oligopolistik yapılardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Fiyat değişimlerinden girdi maliyetinin yüzde 80'i karma yeme bağışlı olan yumurta ve et üretim amaçlı kanatlı hayvan yetiştiriciliğinin doğrudan etkilenmesi, sığır besiciliği ve süt sığırcılığının yine yem boyutuyla ve işletmelerinin kapasiteleri ile kaba yem temin olanakları doğrultusunda ikinci derecede etkilenmesi, Türkiye'de önemli oranda meraya dayalı olarak yapılan küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin ise sınırlı düzeyde etkilenmesi beklenmektedir.

2007 yılında enflasyon oranı yüzde 8,4 alındığında, gıda fiyatlarının toplam enflasyona katkısı bu yılda yüzde 42,0 olmuştur. 2008 yılı ilk dört ayındaki gıda enflasyonunun yüzde 9,2 olduğu esas alınır, gıda fiyatlarının 2008 yılı enflasyonuna toplam katkısı yaklaşık yüzde 54,6 olmaktadır. 2008 yılı Nisan ayı itibarıyla bir yıllık ortalama enflasyon rakamları üzerinden hesaplandığında bu katkının yüzde 41,2 civarında kaldığı anlaşılmaktadır.

Önümüzdeki dönem dünya piyasalarındaki fiyat dalgalanmalarının yurtiçi piyasalara olumsuz etkilerinin azaltılmasına yönelik olarak TMO ve kapasiteleri oranında üyelerine yönelik olmak üzere Tarım Satış Kooperatifleri Birlikleri tarafından yıl içerisinde yürütülecek stok yönetimi spekülasyon hareketleri önleyebilecek ve ürün rekolte miktarları ile toplam yurtiçi talep

gözetilerek kullanılacak dış ticaret araçları kısa vadeli çözümler olarak öngörülmektedir. Orta ve uzun vadede ise, sektörde istikrarlı ve rekabet gücü yüksek bir yapının oluşturulması ve bunu destekleyici nitelikte gerekli altyapının oluşturulması zorunluluk arz etmektedir.

Sonuç olarak, ileriye dönük olarak tarım ve gıda ürünleri fiyatlarının bundan önceki yıllarda izlediği seyre dönemeyeceği, tam aksine, son iki yıl içinde bulunduğu eğilimle hareket edeceği öngörüsü ve enerji ve diğer üretim girdisi maliyetlerindeki artışların etkilerinin sınırlı kalacağı varsayımıyla tarımda yapısal sorunlarını bir ölçüde çözebilmiş bir Türkiye'nin tarım ve gıda ürünlerinde rekabet gücünü yükselterek tarımsal gelirini artırması önemli bir hedef olarak ortaya konulabilir.

Elli yıldır ray döşenmiyor

Artan enerji fiyatlarıyla önemi her geçen gün artan demiryolları Türkiye’de içler acısı bir durum sergiliyor. Son elli yıldır neredeyse ray bile döşenmemesi, demiryollarının iyice gerilemesine neden oldu.

Artan enerji fiyatları toplu taşımanın önemini bir kez daha ortaya çıkardı. Ancak Türkiye’de son elli yıldır demiryollarına yatırım yapılmaması bu alandaki içler acısı bir durum yaşanmasına sebep oldu. TMMOB Makina Mühendisleri Odası tarafından hazırlanan “Ulaşımda Demiryolu Gerçeği Oda Raporu” demiryolu gerçeğini bir kez daha gözler önüne serdi.

Raporda, 22 Temmuz 2004 tarihinde Haydarpaşa-Ankara seferini yapmakta olan hızlandırılmış trenin Sakarya’nın Pamukova ilçesinde raydan çıkarak devrilmesi sonucunda 41 kişi ölmüş, 81 kişi de yaralanmıştı. Bu olay üzerine gerek

“hızlandırılmış tren”, gerekse “demiryolu politikaları” kamuoyu nezdinde daha çok ilgi çekip tartışılır olmuştur.

İlk kez açıklanan “Ulaşımda Demiryolu Gerçeği Oda Raporu”nda irdelenen ulaştırmanın önemi, sömürgecilik kıskacındaki Osmanlı dönemi, Cumhuriyetin ilk dönemi, 1950’den günümüze durum, istatistiklerle demiryollarının durumu, “hızlandırılmış tren”in öyküsü ve doğru bir demiryolu politikası için öneriler kamuoyunun dikkatine sunulmakta.

Az gelişmiş ve dışa bağımlı bir ülkede ulaşım türlerinden birinin diğerine göre öncelikli olmasının nedeni o ülkenin ulaştırma ihtiyaçları

ve ulaşım planlamasının bir sonucu olarak değil, uluslararası sermaye ve emperyalist ülkelerin istem ve taleplerine uygun olarak da gündeme gelmektedir. Bu gerçek, ülkemiz uygulamalarında da açıkça görülmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde demiryolu yapımının benimsenmesi özellikle Avrupa sermayesinin istem ve taleplerine göre yapılmış ve Büyük Britanya İmparatorluğu’nun Arap yarım adası üzerinde hegemonyasını perçinlemek, Bağdat-Basra üzerinden Hindistan ve Asya’daki sömürgelerine uzanan yolu güvencede tutma çabalarıyla başlamıştır. Bu dönemdeki demiryolu projeleri, Osmanlı İmparator-

luğu'nu Düyün-u Umumiye'ye kadar varan ciddi bir borç kıskacına da almıştır.

Cumhuriyetin ilk dönemlerinde ise demiryolları bilinçli bir şekilde geliştirilmeye ve Türkiye "demir ağlarla örülmeye" başlanmıştır.

2008 yılı itibarıyla toplam demiryolu hattı uzunluğu yaklaşık 11 bin km'dir. Bunun 4.559 km'si, yabancı şirketlerin imtiyazında Osmanlı döneminde yapılan ve Kurtuluş Savaşından sonra devletleştirilen hatlardır ve bugünkü hatların yüzde 41,6'sı oranındadır.

1923–1950 arasında 4.643 km. demiryolu hattı yapılmıştır.

Bu, bu-

günkü hatların yüzde 42,4'ü oranındadır. Bugünkü hatların toplam yüzde 84'ü Osmanlı'dan 1950'ye kadarki dönemlerde yapılmıştır.

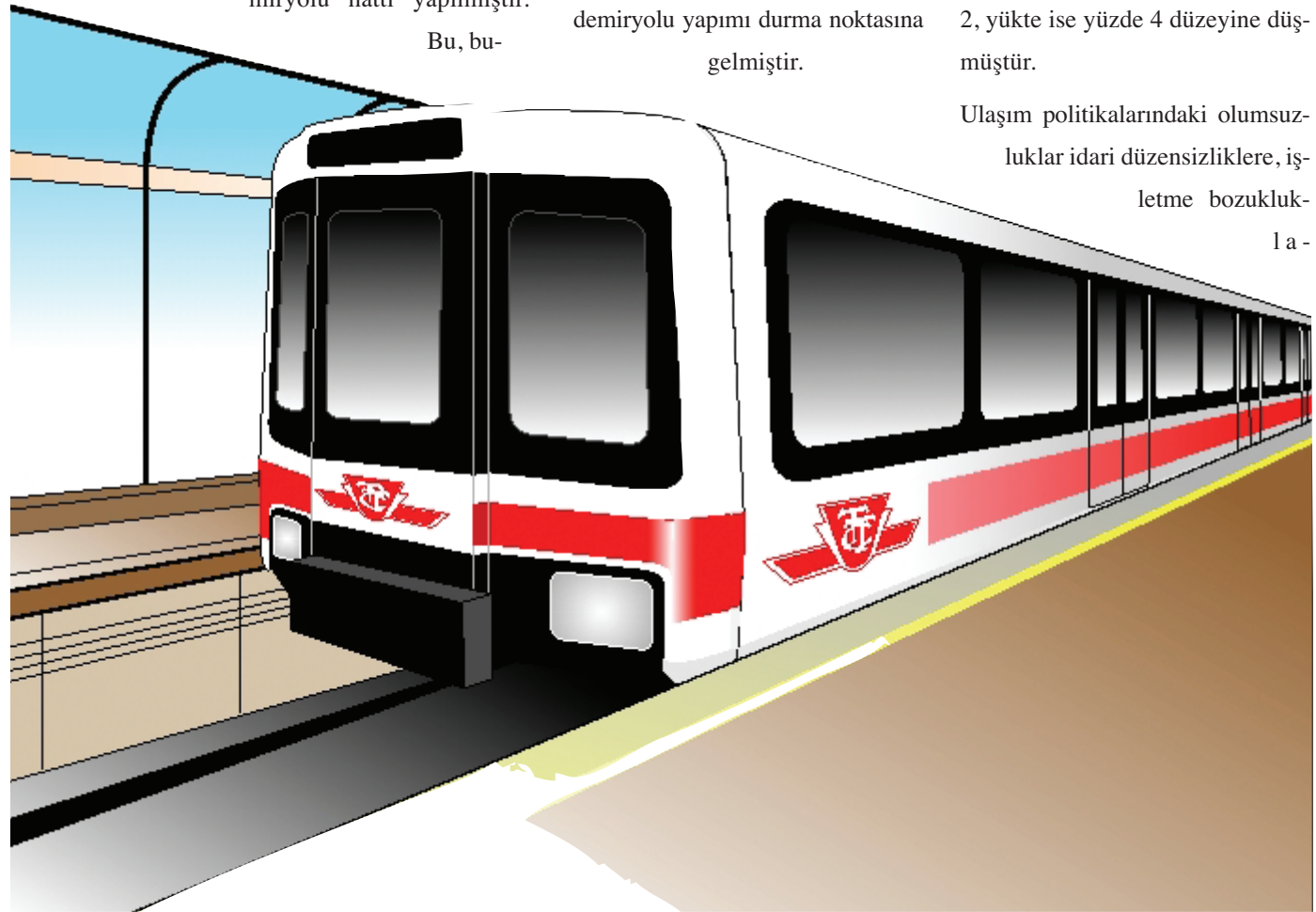
Ancak 2. Dünya Paylaşım Savaşından karlı çıkan otomotiv ve petrol şirketlerinin tercihleri ve ABD'nin Marshall Planı ile Türkiye'ye dayatılan ulaşım politikası uyarınca demiryollarının geliştirilmesi bir kenara bırakılarak, 1950'li yıllarda Türkiye ulaştırma sisteminde bir "zihniyet değişikliği"ne gidilmiş, karayolu ulaştırma alt sistemi geliştirilmiştir. Ulusal çıkarlarımızla örtüşmeyen, karayolu ağırlıklı bir ulaşım politikasının izlenmesi ile demiryolu yapımı durma noktasına gelmiştir.

1950–2001 arasında 1.738 km hat yapılmıştır. 2001–2005 arasında ise on binde 4 oranında 44 km yeni hat yapılmıştır. 1923–1950 yılları arasında yılda ortalama 172 km demiryolu inşa edilirken 1950 yılından sonra yılda ortalama 34,5 km demiryolu inşa edilmiştir. 2001–2005 arasında bunun da gerisine düşülmüştür.

Bugün demiryollarımızın ulaşım-daki genel payı yüzde 1,3'e kadar düşürülmüş, karayollarının ulaşım-daki payı ise yüzde 98'lere çıkarılmıştır. Demiryollarının ulaştırma sektöründeki kamu yatırımlarından aldığı pay yüzde 6, yolcuda yüzde 2, yükte ise yüzde 4 düzeyine düşmüştür.

Ulaşım politikalarındaki olumsuzluklar idari düzensizliklere, işletme bozukluk-

la -

rına, planlama, araştırma yetersizlikleri ve yetersiz personele bağlanmaktadır. Oysa irdelediğimiz üzere ulaşım ve demiryollarındaki sorunlar çok farklı nedenlere dayanmaktadır.

Demiryolu işletmeciliği, yatırımdan bakıma, yenilenmeye, eğitime ve yeni hatların kurgulanmasına dek merkezi bir planlamayı gerektirmektedir. TCDD'nin yapmakla yükümlü olduğu başlıca işler zamanında tanımlanmıştır. Ancak özellikle 1995'lerden bu yana bu kamucu yaklaşımın tasfiye edilmektedir.

Demiryollarımızın yüzde 95'i bugün tek hatlı ve gelişmiş ülkelere göre son derece düşük bir standartta kalmıştır. Mevcut hatların yüzde 30'u 27 yaş gibi çok yüksek bir yaş sınırının bile üstünde bakımsız kalmıştır. Mevcut tren trafiği altında yapılan yetersiz yol bakım ve yenileme çalışmaları da son derece yetersizdir. Yakın tarihte yol bakım ekipleri, personel azaltma politikaları eşliğinde bilinçli olarak birbirleri ile yarıştırlarak teknik ölçütler dışında çalışmaya zorlanmışlardır.

TCDD verilerinden hareketle yapılan saptamalara göre ülkelere ve ulaştırma sistemlerine göre yolcu taşımaları incelendiğinde 2003 yılında 24 Avrupa ülkesi arasında Türkiye'nin yolcu-km demiryolu yolcu taşımada yüzde 2,7 ile son sırada yer aldığı görülmektedir.

Ülkelere ve ulaştırma sistemlerine göre yük taşımaları incelendiğinde, 2004 yılında Türkiye'nin milyar ton-km yük taşımada 24 Avrupa ülkesi arasında sondan dördüncü; yüzölçümü ve nüfus büyüklükleri itibarıyla Türkiye'ye en yakın olan İngiltere, Almanya, İtalya, İspanya ve Fransa'dan sonra ise sonuncu sırada yer aldığı görülmektedir.

Ülke yüz ölçümü, nüfus, karayolu uzunluğu, personel sayısı, hat uzunluğu (elektriksiz, elektrikli), yolcu sayısı, yolcu/km, net ton, ton-km, trafik, enerji tüketimleri (motorin, elektrik) ölçütleriyle uluslararası demiryolu istatistikleri (2004) incelendiğinde Türkiye'nin 24 Avrupa ülkesi arasında;

Demiryolu personeli sayısında onuncu, ancak yüz ölçümü ve nüfusu en büyük 6 ülke arasında sonuncu sırada,

Demiryolu hat uzunluğunda onuncu, ancak yüz ölçümü ve nüfusu en büyük 6 ülke arasında büyük ara ile sonuncu sırada,

Yolcu sayısında on beşinci ancak, yüz ölçümü ve nüfusu en büyük 6 ülke arasında çok büyük ara ile sonuncu,

Yolcu-km'de on dördüncü, ancak yüz ölçümü, nüfusu ve demiryolu hat uzunluğu en fazla olan 6 ülke arasında çok büyük ara ile sonuncu,

Yük taşımada net ton ölçeğinde on

dokuzuncu, ancak yüz ölçümü, nüfusu ve demiryolu hat uzunluğu en büyük 6 ülke arasında çok büyük ara ile sonuncu,

Ton-km ölçekli yük taşımada on üçüncü, ancak yüz ölçümü, nüfusu ve demiryolu hat uzunluğu en büyük 6 ülke arasında büyük ara ile sonuncu,

Demiryolu trafiğinde on üçüncü, ancak yüz ölçümü, nüfusu ve demiryolu hat uzunluğu en büyük 6 ülke arasında büyük ara ile sonuncu,

Enerji tüketimi sınıflamasında, motorin tüketiminde (tüketimi tespit edilen 20 ülke arasında) üçüncü,

Elektrik enerjisi tüketiminde (tüketimi tespit edilen 20 ülke arasında) on dokuzuncu olduğu görülmektedir.

AB dış ticaretinin yüzde 90'ı denizyolu, iç ticaretinin de yüzde 90'ı demiryolu ile yapılmaktadır. Aynı şekilde ABD'de demiryolu yük taşımacılığının yüzde 40 oranında olması da çok düşündürücüdür.

Saatte tek yönde 60 bin yolcu taşımak için 12 şeritli otoyol gerekirken, aynı miktardaki yolcu çift hatlı bir demiryolu ile taşımak mümkündür. Yukarıda belirtilen talebi karşılayacak otoyolun km maliyeti yaklaşık 30 milyon YTL iken çift hatlı, elektrikli ve sinyalli demiryolunun maliyeti sadece yaklaşık 5,3 milyon YTL'dir.

Özel emekliliğe ilgi artıyor

Özel emeklilik sisteminde toplanan fon tutarı geçtiğimiz yıl yüzde atmış artarak 4.5 milyar YTL'ye ulaştı. Katılımcı sayısı ise yüzde 45 oranında artış göstererek bir milyon 450 bine yükseldi.

Özel emeklilik sistemi faaliyete geçtiği dört yıllık sürede hızlı bir gelişim gösterdi. 2006 yıl sonu verileri ile karşılaştırıldığında bireysel emeklilik sistemi 2007 sonu itibarıyla sistemde toplanan fon tutarının geçen yıl sonundaki 2.815 milyon YTL (2 milyar dolar) seviyesinden yaklaşık yüzde 60 oranında bir artış göstererek 4.555 milyon YTL (3,9 milyar dolar) seviyesine, şirketlerin toplam katılımcı sayısının ise aynı dönemde yaklaşık yüzde 45 oranında bir artış göstererek 1 milyon 450 bine yükseldi.

Hazine Müsteşarlığı Sigorta Denetleme Kurulu'nun "Türkiye'de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Raporu"na göre; emeklilik fonlarının 2006 yılı

toplam büyüklüğü OECD ülkelerinde 16.244 milyar dolar, OECD dışı ülkelerde ise 616 milyar dolar olmak üzere toplam 16.860 milyar dolara ulaştı.

2004-2006 yılları arasında emeklilik fonları aktiflerinin ortalama yıllık büyüme hızı OECD dışı ülkelerde yüzde 9,2, OECD ülkelerinde ise yüzde 9 oldu. Aynı dönemde, OECD'ye dahil olan Latin Amerika'da yüzde 26,9, Euro bölgesinde yüzde 13,6, ve dünya genelinde yüzde 9'luk ortalama yıllık büyüme hızı yaşandı.

2006 yılında birçok ülkede emeklilik fonları toplam yatırımlarının ortalama yüzde 50'sini ve bazı ülkelerde de portföy dağılımının ortalama yüzde 80'ini kamu ve özel borçlanma senetleri ile hisse senet-

leri oluşturmakta. Kamu ve özel borçlanma senetleri ile hisse senetleri toplamının en yüksek oranda olduğu ülkeler yüzde 97,5 ile Meksika, yüzde 96,7 ile Polonya ve yüzde 89,2 ile Hollanda'dır.

OECD ülkelerinde hisse senetlerinin toplam portföy içindeki oranı 2006 yılında 2005 yılına göre yüzde 1,7 arttı, kamu ve özel borçlanma senetleri oranı ise yüzde 0,8 azaldı. Hisse senedi oranındaki artışlar en fazla yüzde 8,45 ile Portekiz'de, yüzde 5,43 ile Finlandiya'da ve yüzde 3,98 ile Norveç'te görüldü.

Bireysel emeklilik sistemi 2007 yılında da büyümeye devam etti ve emeklilik yatırım fonları 4.570 milyon YTL toplam net varlık değerine ulaştı. Yıl içinde 6 adet fon hal-ka arz edildi, 2006 yılında kurul-

muş 1 adet fon 2007 yılında da halka arz edilmemişti. 31 Aralık 2007 itibarı ile halka arz edilmiş toplam fon adedi 102 oldu.

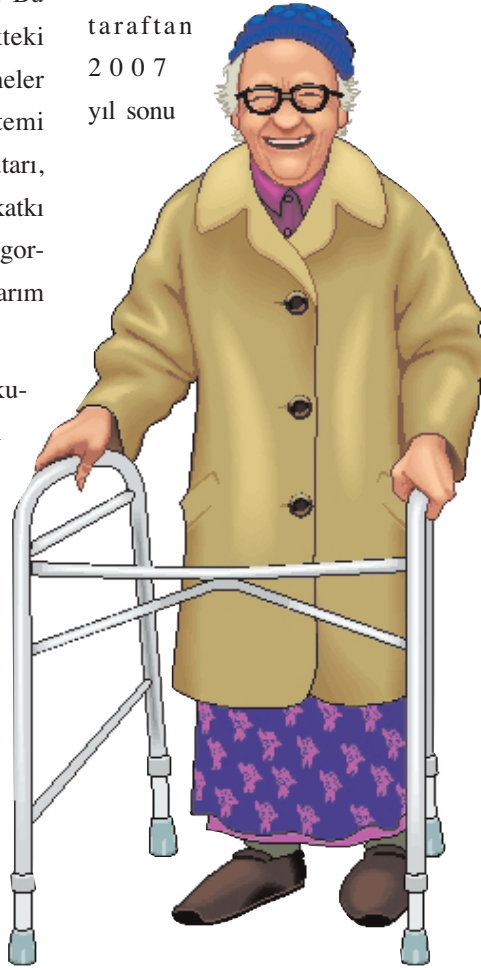
Geçtiğimiz yıl sonu itibarıyla bireysel emeklilik sisteminde 2.029.627 adet sözleşme yapıldı, bu sözleşmelere toplam 4.838 milyon YTL katkı payı aktarıldı. Bu katkı payları, hem yürürlükteki hem de sona ermiş sözleşmeler için, bireysel emeklilik sistemi (BES) düzenli katkı payı tutarı, başlangıç katkı payı tutarı, ek katkı payı tutarı ve birikimli hayat sigortalarından (BHS) BES'e aktarım tutarını içermekte.

Geçtiğimiz yıl sonu itibarıyla kurulmuş olan sözleşmelerin 1.576.273 adedi halen yürürlükte. Bu sözleşmelerin 1.457.704 adede ulaşan katılımcılarının, 4.566 milyon YTL birikimi mevcut. Sona ermiş olan sözleşmelerin 38.362 adedi başka şirkete aktarım yoluyla tekrar yürürlüğe girdiğinden, bu sözleşmeler hariç tutulursa toplam sistemden çıkış oranının yüzde 21 olarak gerçekleşti. 2007 yılı içinde yürürlüğe giren 634.072 adet sözleşmenin yıl sonuna kadar sonlanma oranı ise yüzde 5,4 olarak gerçekleşti.

Ülkemizde hak ettiği büyüklüğe henüz ulaşamamış olmakla birlikte, son yıllarda ekonomide yaşanan olumlu gelişmelere paralel olarak sigortacılık sektöründe de önemli

ilerlemeler kaydedildi. 2007 yılında sigortacılık sektörünün varlık toplamı bir önceki yıla göre yüzde 25 oranında artışla 23,4 milyar YTL'ye, prim üretimi yüzde 13 oranında artışla 10,9 milyar YTL'ye, poliçe sayısı ise yüzde 14 oranında artışla 38 milyon adede ulaştı. Diğer

tarafından
2007
yıl sonu

itibarıyla Bireysel Emeklilik Sistemindeki katılımcı sayısı 1,5 milyonu ve sözleşme sayısı 1,6 milyonu aşmış, sistemde toplanan fon tutarı ise 4,6 milyar YTL'ye ulaşmıştı. Bu gelişmeler, sigortacılık sektörünün sahip olduğu potansiyelin hayata geçirilmesi bakımından ümit verici bulunmaktadır.

Sigortacılık piyasasında 2006 yılında dünyada toplam 3.723 milyar dolar tutarında prim üretimi gerçekleştirildi. Prim üretimi bir önceki yıla göre reel olarak hayat branşında yüzde 7,7, hayat dışı branşlarda ise yüzde 1,5 oranında artarak, sırasıyla 2.209 milyar ve 1.514 milyar ABD dolara ulaştı.

2006 yılında gerçekleştirilen prim üretiminde, sanayileşmiş ülkeler yüzde 91,05 oranında bir paya sahipti. Gelişmekte olan ülkelerin payları ise bir önceki yıla göre 3,5 puanlık bir düşüşle yüzde 8,95'e geriledi. Hayat ve hayat dışı branşlar itibarıyla kişi başı prim üretimi incelendiğinde, hem sanayileşmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde hayat dalı üretiminin daha yüksek bir paya sahip olduğu ve gelişmekte olan ülkelere bölgesel bazda sadece Latin Amerika ve Karayipler, Merkez ve Doğu Avrupa ile Orta Doğu ve Merkez Asya'da hayat dışı branşlarda prim üretiminin hayat dalına göre yüksek olduğu görülmekte.

Türkiye, 2006 yılında yüzde 0,18 pay ile dünya prim üretiminde 87 ülke arasında 35'inci sırada yer aldı. Prim üretiminin GSYİH'ye oranına göre yapılan sıralamada 68'inci sırada yer alan Türkiye, kişi başı prim üretiminde ise 61'inciliğe yükselmekte. Kişi başına prim üretimine göre Avrupa ülkeleri arasında bir değerlendirme yapıldığında ise, Türkiye 34 ülke arasından 32'nci sırada yer aldı.

Dünya Ekonomisi

ABD Bankaları sarsılıyor

ABD’de mortgage kriziyle başlayan banka iflasları sürüyor. Hükümetin el koyduğu IndyMac Bancorp, ABD bankacılık tarihinin üçüncü büyük iflası olarak tarihe geçti.

ABD’nin üçüncü mortgage sağlayıcısı IndyMac Bancorp’un batması, ülkenin en büyük mortgage şirketleri Fannie Mae ve Freddie Mac’i kurtarma hamleleri krizi durdurmuyor. Bir diğer büyük mortgage bankası Washington Mutual’ın hisseleri yüzde 35 düştü.

ABD’li yerel bankalara yönelik kaygılar artıyor. ABD’nin en büyük mortgage sağlayıcılarından Washington Mutual’a ilişkin endişeler, şirketin hisse senedinin yüzde 35 düşmesine neden oldu.

Washington Mutual’ın sermaye yapısının güçlü olduğunu söylemesi düşüşün önüne geçemedi. Kuruluş, elinde 40 milyar doların üzerin-

inde likit ve 150 milyar dolarlık mevduat olduğunu kaydetti. Washington Mutual’ın hisse başına 93 sent zarar etmesi bekleniyor.

ABD hükümeti ülkenin yedinci büyük mortgage sağlayıcısı IndyMac Bancorp’a el koydu. ABD bankacılık tarihinin üçüncü büyük banka iflası oldu. Böylece IndyMac, ABD’de bu yıl batan beşinci banka konumuna geldi. IndyMac, yatırımlarının tamamını mortgage varlıklarına yapmış bir kuruluştur.

IndyMac’e el konmasının ardından açıklamada bulunan RBS analisti Gerard Cassidy, gelecek üç yılda 300’den fazla bankanın batabileceğini söyledi.

El konulduktan sonra ilk kez kapılarını açan IndyMac Bankasının başarısız olması halinde, diğer bankalardaki mudilerin de mevduat çekme telaşına kapılabileceği tahmin ediliyor.

5,3 trilyon dolarlık borç yükü taşıyan Fannie Mae and Freddie Mac’i kurtarma çabası piyasaları sakinleştirmeye yetmeyince, ABD’li mevduat sahipleri kaygılanmaya başladı. ABD’nin TMSF’si olarak kabul edilen FDIC’nin ancak 100 bin dolara kadar olan mevduatlara sigorta garantisi getirmesi nedeniyle, sigorta kapsamı dışındaki hesapların çekilebileceği belirtiliyor.

FDIC tarafından el konulan IndyMac’in ödemelerinin başarısız ol-

ması halinde, Porto Riko'daki First Bancorp'tan, Los Angeles'taki Nara Bancorp'a kadar, mudilerin, sigorta kapsamı dışındaki mevduatlarını çekebilecekleri tahmin ediliyor.

ABD yönetimi, mali olarak zor durumdaki ülkenin en büyük mortgage şirketleri Fannie Mae ve Freddie Mac için kredi musluklarını açıyor. FED, her iki şirketin de iskonta penceresinden borçlanabileceğini ifade etti.

ABD Merkez Bankası (FED) ve Hazine'den, mali olarak zor durumdaki ABD'nin en büyük konut finansman şirketleri Fannie Mae ve Freddie Mac'e destek kararı çıktı. FED, ek sermayeye ihtiyaçları olursa bu iki şirkete kredi desteğinde bulunabileceğini, bu desteğin iki şirketin mali piyasalardaki sıkıntılı dönemde konut kredisi sağlayabilmesine yardımcı olacağını açıkladı.

Hazine, iki şirketin kredi limitini geçici olarak artıracak ve gerekli olursa, daha önce hiç yapmamasına rağmen bu iki şirketten hisse satın alacak.

Beyaz Saray'dan yapılan açıklamada, Hazine'nin planının bu dönemde istikrarın artmasına yardımcı olacağına inanıldığı, ABD Başkanı George Bush'un planın onaylanması için Kongre ile derhal çalış-

ması talimatı verdiği ifade edildi. Freddie Mae ve Fannie Mac, sermayelerinin yeterli olduğunu ancak hükümetin verdiği destekten memnun olduklarını bildirdi. ABD Hazine Bakanlığından üst düzey bir yetkili, şirketlerin her birinin 2,25 trilyon dolar olan kredi limitlerindeki herhangi bir artışın Hazine Bakanlığının takdirinde olacağını söyledi.

Fannie Mae ve Freddie Mac, ABD'deki tüm konut kredilerinin neredeyse yarısına denk düşen 5,3 trilyon dolar konut kredisi borcunu elinde tutuyor ya da garanti ediyor.

ABD'de konut piyasasının temel direkleri olarak görülen bu iki şirketten Fannie Mae'nin hisseleri son bir haftada yüzde 45 ve yılbaşından bu yana yüzde 74, Freddie Mac'in hisseleri ise son bir haftada yüzde 47 ve yılbaşından bu yana yüzde 77 değer kaybetti.

Bu iki şirketten birinin batmasının dünyada mali piyasalarda daha fazla sıkıntıya ve ABD ekonomisindeki durgunluğun daha da derinleşmesine yol açmasından endişe ediliyor.

Amerikalıların ev sahibi olma şansını artırmak için hükümet tarafından 1938 yılında kurulan Fannie Mae, 1968 yılında halka açık bir şirket haline getirildi ve iki yıl sonra Freddie Mac göreve başladı.

ABD Merkez Bankası (FED) Başkanı Ben Bernanke, ABD Senatosu Bankacılık Komitesinde ekonomik koşullara ilişkin milletvekillerine yaptığı konuşmada konut piyasasının zayıflamasının kredi piyasasındaki daralmanın ve artan petrol fiyatlarının ekonomiyi tehdit ettiğini belirtti.

Büyüme ve enflasyona ilişkin riskleri doğru olarak değerlendirme ve uygun olarak dengelemenin FED'de karar alıcılar için önemli zorluklar yarattığını söyleyen Bernanke, "Yüksek enerji fiyatları olasılığı, daralan kredi koşulları ve konut piyasasında daralma büyüme görünümü için önemli aşağı yönlü riskleri gösteriyor. Aynı zamanda son zamanlarda enflasyon için yukarı yönlü riskler yoğunlaştı" diye konuştu.

FED'in faiz oranlarını indirmesi ve bir dizi borçlanma imkanları dahil gösterdiği çabaların olumlu etkileri olduğunu ancak ekonominin halen mali piyasalarda baskı, artan işsizlik ve konut piyasasında sorunlar gibi "sayısız zorluklarla" karşı karşıya olduğunu belirten Bernanke, "Birçok mali piyasa ve kurumlar, ekonominin görünümü nedeniyle önemli oranda baskı kaldı. Mali piyasaların normal çalışmasına dönme yardım etmek FED'in ilk önceliği olmaya devam edecek" dedi. Yılın geri kalanında ekonominin,

konut piyasasındaki zayıflık, yüksek enerji fiyatları ve daralan kredi koşulları yüzünden potansiyelinin altında büyüyeceğini ve gelecek iki yılda yavaş yavaş büyüme göstereceğini bildiren Bernanke, yüksek kalmaya devam eden enflasyonun yüksek enerji fiyatları nedeniyle yakın dönemde muhtemelen geçici olarak yükseleceğini ifade etti.

The Guardian gazetesinin ICM kamuoyu araştırma kurumuna yaptırdığı anketin sonucunda, İngilizler'in yüzde 80'i "İngiltere bir resesyona doğru mu gidiyor?" sorusunu "evet" diye yanıtladı. Ankete katılanların yüzde 60'ı bu düşünceyle harcamalarında büyük ölçüde kısıntıya gittiğini belirtirken, Guardian, geçen Nisan ayında yapılan benzeri bir anketten bu yana tüketicinin güveninde önemli ölçüde azalma tespit edildiğine dikkat çekti. Nisan ayında yapılan ankette resesyon korkusu yaşayanların oranı yüzde 43 olarak belirlenmişti.

Fakir İngilizler'in ekonomideki aşağıya doğru gidişten daha çok etkilendiklerine de dikkat çeken araştırmacılar, halkın yüzde 72'sinin giyim eşyalarında, yüzde 71'inin gıdada, yüzde 70'inin akaryakıtta, yüzde 70'inin elektrik-gaz gibi zorunlu harcama kalemlerinde ve yüzde 68'inin de mobilya gibi ev eşyalarının alımında önemli öl-

çüde kısıntıya gittiğini bildirdi.

Bu arada ekonomideki kötü gidiş, İngiliz siyasetindeki görünümü de ciddi biçimde etkiledi ve ana muhalefetteki Muhafazakar Parti iktidardaki İşçi Partisi'yle olan oy farkını 19 puana yükseltti.

AB'de gıda ve enerji fiyatlarının sürüklediği enflasyon, Haziran ayında yüzde 4,3'e ulaştı. 27 üyeli AB'de enflasyon bir önceki ay yüzde 4 ve geçen yılın aynı döneminde yüzde 2,1 seviyesindeydi.

Resmi istatistik kurumu Eurostat'ın verilerine göre AB'de ortak para kullanan 15 ülkenin dahil olduğu Euro Bölgesi'nde ise enflasyon geçen ay yüzde 4 ile 16 yıllık tarihinin zirvesine çıktı. Euro enflasyonu Mayıs ayında yüzde 3,7 ve geçen yıl ortasında yüzde 1,9 düzeyindeydi.

Geçen ay en yüksek enflasyon oranları yüzde 17,5'le Letonya, yüzde 14,7'yle Bulgaristan, yüzde 12,7'yle Litvanya, yüzde 11,5'le Estonya ve yüzde 8,7'yle Romanya'da gerçekleşirken en düşük oranlar yüzde 2,3'le Hollanda, yüzde 3,4'le Almanya ve Portekiz, yüzde 3,7'yle Fransa ve yüzde 3,9'la İrlanda'da kaydedildi.

Euro Bölgesi'nde enflasyonun orta vadede yüzde 2 seviyesinin altı olarak belirlenen hedefi hayli aşması nedeniyle güvenilirliğini ko-

rumak isteyen Avrupa Merkez Bankası, 3 Temmuz'da Euro gösterge faizini çeyrek puan artışla yüzde 4,25'e yükseltmişti.

Uluslararası Para Fonu (IMF), bu yıl dünya ekonomisinin yüzde 4,1 oranında büyüyeceğini tahmin ettiğini bildirdi.

IMF'nin raporunda, nisan ayında dünya ekonomisinin yüzde 3,7 oranında büyüyeceğinin tahmin edildiği, ancak bu oranın gözden geçirildiği ve bu yılki büyüme tahmininin yüzde 4,1'e yükseltildiği belirtildi.

Dünya ekonomisi, geçen yıl yüzde 4,9 büyümüştü. Bu yeni tahmine göre, ABD'de yıllık büyümenin yüzde 1,3, Euro bölgesinde ise yüzde 1,7 olması bekleniyor.

Dünya ekonomisinin kötü bir dönemden geçtiği ifade edilen raporda, 2008'in ikinci döneminde dünya ekonomisindeki büyümenin yavaşlama göstermesinin, 2009'da yavaş yavaş düzelmesinin beklenildiğini belirtildi.

Aynı zamanda enflasyonun "büyüyen bir sorun olduğu" kaydedilen ve enflasyonist baskılar konusunda uyarıda bulunulan raporda, IMF'nin bu yıl için enflasyon tahminini de gözden geçirdiği ve sanayileşmiş ülkelerde enflasyonun yüzde 3,4 olacağını tahmin edildiği belirtildi.

Enflasyon çift haneye yerleşti

Temmuz ayında Üretici Fiyatları Genel Endeksinde bir önceki aya göre yüzde 1,25, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 15,18, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 18,41 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 9,76 artış gerçekleşti. Tarım sektöründe bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 14,54 artış gerçekleşirken, sanayi sektöründe ise aynı dönem itibariyle yüzde 19,33'lük artış yaşandı. ÜFE sonuçları sanayinin alt sektörleri bazında değerlendirildiğinde en yüksek aylık artış yüzde 20,89 ile metal cevherinde yaşandı.

Temmuz ayında Tüketici Fiyatları Genel Endeksi bir önceki aya göre yüzde 0,58 düşüş, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 6,61, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 12,06 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 9,07 artış gerçekleştirdi. Ana harcama grupları itibariyle en yüksek aylık artış yüzde 5,34 ile konut grubunda yaşandı. Yıllık bazda ise en yüksek artış yine yüzde 21,84 ile konut grubunda gerçekleşti, konut grubunda yaşanan artışı gıda ve alkolsüz içecekler takip etti.

ÜFE	TEMMUZ 2008 (2003=100)	TEMMUZ 2007 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,25	0,06
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	15,18	3,05
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	18,41	2,08
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	9,76	9,03

TÜFE	TEMMUZ 2008 (2003=100)	TEMMUZ 2007 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,58	-0,73
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	6,61	3,11
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	12,06	6,90
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı(%)	9,07	9,70

		2008							2007				
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
ÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,42	2,56	3,17	4,50	2,12	0,32	1,25	0,85	1,02	-0,13	0,89	0,15
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,42	3,00	6,26	11,04	13,39	13,76	15,18	3,93	4,98	4,84	5,78	5,94
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,80	1,29	0,96	1,68	1,49	-0,36	0,58	0,02	1,03	1,81	1,95	0,22
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,80	2,11	3,09	4,82	6,38	6,00	6,61	3,13	4,19	6,08	8,15	8,39

Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak - Haziran (Milyon YTL)			
	2007	2008	Artış (yüzde)	2008 Yılı Bütçe Hedefi
Genel Bütçe Gelirleri	92.372	99.456	7.12	199.410
Vergi Gelirleri	70.587	82.752	14.7	171.206
Gelir, Kar ve Ser. Kazanç üzerinden Alınan Vergiler	21.826	26.628	18.0	52.600
Gelir Vergisi	15.701	18.914	16.9	38.100
Gelir Vergisi Tevkifatı	14.253	17.227	17.2	35.141
Kurumlar Vergisi	6.125	7.714	20.5	14.500
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	6.016	7.090	15.1	14.264
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	1.756	2.070	15.1	4.029
Motorlu Taşıtlar Vergisi	1.691	2.016	16.1	3.877
Dahilde Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	29.399	32.393	9.24	71.382
Dahilde Alınan KDV	8.064	8.442	4.47	17.652
Özel Tüketim Vergisi	17.684	19.775	10.5	44.719
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergileri	1.530	1.796	14.8	3.976
Dış Ticaretten Alınan Vergiler	13.485	17.086	21.0	33.502
İthalde Alınan KDV	12.260	15.589	21.3	30.500
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	5.700	5.035	13.2	8.978
Harcamalar	100.679	100.588	-0.09	222.553

EKONOMİK VERİLER

	2007	2006	2005	2004	2003	2002
GSYH (Cari fiyatlarla milyon YTL)	856.387	758.391	648.932	559.033	454.781	350.476
GSYH (milyon/dolar)	658.786	526.429	481.497	390.387	304.901	230.494
GSYH (Değişim Hızı sabit fiyatlarla %)	4.5	6.9	8.4	9.4	5.3	6.2
Kişi başına GSMH (ABD Doları)	9.333	6.477	5.008	4.172	3.383	2.598
Üretim Endeksi	145.0	137.6	130.0	123.4	112.4	103.3
Toplam İhracat (milyon/dolar)	107.213	85.535	73.476	63.167	47.253	36.059
Toplam ithalat (milyon/dolar)	170.057	139.576	116.774	97.540	69.340	51.554
Dış Ticaret Dengesi (milyon/dolar)	-62.844	-54.041	-43.298	-34.373	-22.087	-15.495
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	63.0	61.3	62.9	64.8	68.1	69.9
İşsizlik Oranı (%)	11.0	9.9	10.3	10.3	10.5	10.6
Kamu Net Borç Stoku (milyon YTL)	248.974	259.527	270.617	274.456	250.841	215.680
İç Borç Stoku (milyon YTL)	255.310	251.470	244.782	224.483	194.387	149.870
Dış Borç Stoku (milyon/dolar)	247.200	205.548	168.716	160.760	144.266	129.671
Merkezi Yönetim Borç Stoku (milyar/dolar)	286.3	245.5	247.1	235.8	202.6	148.5
Cari İşlemler Dengesi (milyon/dolar)	-37.996	-32.193	-22.604	-15.559	-8.036	-1.519

	2008		2007		2006
(Bin YTL)	4 Temmuz	27 Haziran	28 Aralık	6 Temmuz	29 Aralık
Emisyon	30.188.101	29.613.585	27.943.811	25.147.284	23.048.304
Para Arzı					
- M1	79.107.612	81.572.857	77.674.822	71.201.244	42.624.107
- M2	380.758.335	379.335.027	345.028.428	323.073.178	182.101.091
- M3	4406.569.946	404.698.706	370.077.665	348.161.387	191.489.106
Yurtiçi Kaynaklı YTL Mevduat	229.633.897	233.806.437	209.845.693	190.083.521	168.858.028
- Vadeli Tasarruf	159.601.556	158.555.948	144.025.106	131.870.630	116.860.397
- Vadesiz Tasarruf	14.720.356	15.077.551	13.502.656	12.481.275	11.889.211
- Vadeli Ticari	30.887.077	30.358.987	27.046.729	25.086.449	22.616.587
- Vadesiz Ticari	10.086.748	12.344.049	13.150.172	9.377.985	8.948.002
- Resmi Mevduat	14.338.160	17.469.902	12.121.030	11.267.182	8.543.831
Kredi Stoku	264.617.334	263.991.257	222.832.596	196.124.572	174.353.503
- Tüm Banka Kredileri	264.617.334	263.991.257	222.832.596	196.124.572	174.353.503
- M.B. Kredileri	0	0	0	0	0
Bank. El. Tah. ve Bono	156.109.096	154.272.365	148.075.355	149.051.348	140.748.782

Mevzuat Değişiklikleri

- 01.07.2008** - Devlet Muhasebesi Standardı 3 (DMS 3) Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminindeki Değişiklikler ve Hatalar
- 02.07.2008** - 2008/13835 4760 Sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanununa Ekli (I) ve (III) Sayılı Listenin (B) Cetvellerinde Yer Alan Bazı Mallarda Uygulanan Özel Tüketim Vergisi Tutarlarının Belirlenmesine İlişkin Karar
- 08.07.2008** - Özel Tüketim Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 14)
- 09.07.2008** - Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Mali Bünyelerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 11.07.2008** - Katma Değer Vergisi Genel Tebliği Seri No: 110
- 12.07.2008** - Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinde Bağımsız Denetim Yapılmasına İlişkin Yönetmelik
- Sigortacılık Bağımsız Denetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik
- Harçlar Kanunu Genel Tebliği (Seri No: 56)
- Ticari Kiralama Yoluyla Yapılacak İhracata İlişkin Tebliğin (Tebliğ No: İhracat 2006/3) Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Tebliğ (No: İhracat 2008/9)
- Takas Veya Bağlı Muamele Yoluyla Yapılacak İhracata İlişkin Tebliğin (Tebliğ No: İhracat 2006/4) Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Tebliğ (No: İhracat 2008/10)
- Transit Ticarete İlişkin Tebliğin (Tebliğ No: İhracat 2006/6) Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Tebliğ (No: İhracat 2008/11)
- Bedelsiz İhracata İlişkin Tebliğ (No: İhracat 2008/12)
- 15.07.2008** - 5779 İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun
- 19.07.2008** - 2008/13880 Büyükşehir Belediyeleri, Belediyeler ve Bunların Bağlı Kuruluşlarına Genel Bütçe Vergi Gelirleri Tahsilat Toplamı Üzerinden Ayrılacak Paylardan Yapılacak Kesintiler Hakkındaki Bazı Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Karar
- 2008/13902 Mal ve Hizmetlere Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar
- 2008/13903 İndirimli Orana Tabi İşlemlerde İade Edilecek Verginin Hesabına Amortisman Tabi İktisadi Kıymetlere Ait Katma Değer Vergisinin Dahil Edilmemesine İlişkin Karar
- Tahsilat Genel Tebliği Seri: A Sıra No: 3
- 26.07.2008** - 5786 Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- Gider Vergileri Genel Tebliği (Seri No: 86)
- 27.07.2008** - Gayrimenkul Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VI, No: 21)
- 29.07.2008** - Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 268)
- 31.07.2008** - Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesine İlişkin Uygulama ve Denetim Yönetmeliği
- Aracılık Faaliyetleri ve Aracı Kuruluşlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: V, No:102)
- Vadeli İşlemler Aracılık Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: V, No:103)

Vergi Takvimi

- 07.08.2008** - Temmuz 2008 Dönemi Çeklere Ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödemesi
- 11.08.2008** - 16-31 Temmuz Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde. Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödemesi
- 16-31 Temmuz Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- 14.08.2008** - 2008 2. Geçici Vergi Dönemine Ait Gelir Vergisinin Beyanı
- 2008 2. Geçici Vergi Dönemine Ait Kurumlar Vergisinin Beyanı
- 15.08.2008** - Temmuz 2008 Dönemine Ait Kolalı Gazoz, Alkollü İçecekler ve Tütün Mamullerine İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin Özel Tüketim Vergisinin (Tescile Tabi Olmayanlar) Beyanı ve Ödemesi
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Özel İletişim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödemesi
- 16.08.2008** - 1-15 Ağustos Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde. Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödemesi
- 18.08.2008** - 2008 2. Geçici Vergi Dönemine Ait Gelir ve Kurumlar Vergisinin Ödemesi
- 20.08.2008** - Temmuz 2008 Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin EK:4 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Kolalı Gazozlara İlişkin EK:7 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Alkollü İçecekler İlişkin EK:8 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Tütün Mamullerine İlişkin EK:9 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Dayanıklı Tüketim ve Diğer Mallarına İlişkin EK:10 No.lu ÖTV Bildirim Formu
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Yarışma ve Çekilişlerle Futbol Müsabakalarına ve At Yarışlarına Ait Müşterek Bahislerle İlgili İntikal Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Şans Oyunları Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Temmuz 2008 Dönemine Ait İlan ve Reklam Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Müşterek Bahislere İlişkin Eğlence Vergisinin Beyanı ve Ödemesi ile Diğer Eğlence Vergilerine İlişkin Eğlence Vergisinin Ödenmesi
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Yangın Sigortası Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- 25.08.2008** - Temmuz 2008 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajının Muhtasar Beyanname ile Beyanı
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Kurumlar Vergisi Stopajının Muhtasar Beyanname ile Beyanı
- Temmuz 2008 Dönemine Ait İstihkaktan Kesinti Suretiyle Tahsil Edilen Damga Vergisi ile Sürekli Mükellefiyeti Bulunanlar İçin Makbuz Karşılığı Ödenmesi Gereken Damga Vergisinin Beyanı
- 1-15 Ağustos Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Katma Değer Vergisinin Beyanı
- 26.08.2008** - Temmuz 2008 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajının Ödemesi
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Kurumlar Vergisi Stopajının Ödemesi
- Temmuz 2008 Dönemine Ait İstihkaktan Kesinti Suretiyle Tahsil Edilen Damga Vergisi ile Sürekli Mükellefiyeti Bulunanlar İçin Makbuz Karşılığı Ödenmesi Gereken Damga Vergisinin Ödemesi
- Temmuz 2008 Dönemine Ait Katma Değer Vergisinin Ödemesi
- 01.09.2008** - Temmuz 2008 Dönemine Ait Haberleşme Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- Diğer Ücretlerin Gelir Vergisi 2. Taksit Ödemesi
- SSK (Temmuz 2008) Sigorta Primlerinin Ödemesi
- Bağ-Kur Sigortalılarının Ağustos 2008 Sigorta Primi ve Sağlık Sigorta Primlerinin Ödemesi

Temmuz 2008 Kronoloji

01 Temmuz Ergenekon soruşturması muhalif sesleri susturma operasyonuna dönüştü. Cumhuriyet Gazetesi Ankara Temsilcisi Balbay, emekli orgeneraller Eruygur ve Tolon ile ATO Başkanı Aygün ve 23 kişi gözaltına alındı.

02 Temmuz Ergenekon gözaltılarını yorumlayan dünyanın önde gelen gazetelerine göre; Türkiye’de siyasi sistem çöküşe yaklaştı.

03 Temmuz Uluslararası piyasalarda petrol 146 dolar oldu.

04 Temmuz Ergenekon soruşturmasında mahkemeye sevk edilen ATO Başkanı Sinan Aygün tutuklandı.

05 Temmuz Futbol Federasyonu Başkanı Hasan Doğan geçirdiği kalp krizi sonrası hayatını kaybetti.

06 Temmuz Cezaevinde kanser olduktan sonra ölüm döşesinde tahliye edilen Ergenekon sanığı Kudusi Okkır yaşamını yitirdi.

07 Temmuz Japonya’da gerçekleştirilen G-8 zirvesinde petrol ve gıda fiyatları masaya yatırıldı.

08 Temmuz Ergenekon soruşturmasında tutuklanan emekli genereller Eruygur ve Tolon ile Sinan Aygün tehlikeli hükümlü ve tutukluların kaldığı Kandıra F Tipi Cezaevine nakledildi.

09 Temmuz ABD İstanbul Konsoloslugu’nun önündeki kontrol noktasına düzenlenen saldırıda 3 polis şehit olurken, 3 saldırgan öldürüldü.

10 Temmuz Güvenlik nedeniyle gizlice gittiği Bağdat’ta Irak Başbakanı El Maliki’yle görüşen Başbakan Erdoğan, Irak hükümeti ve Kuzey Irak yerel yönetimine teröre karşı gösterdikleri destek için teşekkür etti.

11 Temmuz Yeni bir siyasi oluşum için çalışmalar yürüten eski Başbakan Yardımcısı Abdullatif Şener AKP’den istifa etti.

12 Temmuz Akdeniz İçin Birlik zirvesi Sarkozy’nin ev sahipliğinde Fransa’da başladı.

13 Temmuz Tunceli’de mayın patlaması sonucu şehit olan Üstçavuş Halis Kırımlı’yı Akşehir’de 5 bin kişi ellerinin üstünde taşıyarak şehitliğe götürdü.

14 Temmuz İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Engin, Ergenekon soruşturması kapsamında 48’i tutuklu, toplam 86 şüpheli hakkındaki silahlı terör örgütü kurmak ve yönetmek, cebir ve şiddet kullanarak hükümeti ortadan kaldırmak, hükümete karşı halkı isyana tahrik suçlamalarıyla dava açıldığını açıkladı.

15 Temmuz TMSF, başta Çukurova Holding olmak üzere, grup şirketlerine birer yönetim kurulu üyesi ve iki denetçi atadı.

16 Temmuz Anayasa Mahkemesi Raportörü Osman Can, AKP raporunda “Kapatma insan hakları sözleşmesine aykırı olur” dedi.

17 Temmuz İstanbul Büyükşehir Belediyesi binasına grev kararı asmak isteyen işçilere polis biber gazı ile müdahale etti.

18 Temmuz ABD Ulusal Güvenlik Danışmanı Hadley’in ardından gelen İran Dışişleri Bakanı Mutteki ile Ankara’da İran’ın uranyum zenginleştirilmesi ile ilgili pazarlık yapıldığı öne sürüldü.

19 Temmuz ABD uyuşturucu ile mücadele Ajansı, PKK’nın uyuşturucu trafiğinin doğrudan içinde olduğunu açıkladı.

20 Temmuz PKK 12 gün önce kaçırdığı 3 Alman dağcıyı serbest bıraktı.

21 Temmuz BDDK Başkanı Tefik Bilgin, dünyadaki ekonomik dalgalanma nedeniyle özellikle geri dönmeyen kredilerde bir miktar kıpırdanma olabileceğini söyledi.

22 Temmuz Bosna’da soykırım yapmaktan aranan Karadzic, Belgrad’da bir otobüste ele geçirildi.

23 Temmuz İş Bankası Genel Müdürü Ersin Özince yeni bir ekonomik modele ihtiyaç olduğunu söyledi.

24 Temmuz Bakü-Tiflis-Kars demiryolunun temeli Cumhurbaşkanlığı Gül, Azerbaycan lideri Aliyev ve Gürcü lider Saakashvili tarafından atıldı.

25 Temmuz Sanıklara 10 ayrı suçlamanın yöneltildiği Ergenekon iddianamesini mahkeme kabul etti.

26 Temmuz Kars, Şırnak ve Şemdinli’de 5 asker şehit oldu.

27 Temmuz İstanbul Güngören’de 10 dakika arayla meydana gelen iki patlamada 17 kişi öldü, 7’si ağır 154 kişi yaralandı.

28 Temmuz Merkez Bankası 2008 enflasyon hedefini yüzde 10.6 olarak güncelledi.

29 Temmuz Merkez Bankası, enflasyon raporunda ilk çeyrekteki 6,6 büyümeyi yanılsama olarak değerlendirdi.

30 Temmuz Anayasa Mahkemesi, AKP’ye laikliğe aykırı fiillerin odağı haline geldiği iddiasıyla açılan davada kapatma kararı verdi. 6 üye partinin kapatılması, 5 üye ise kapatılmaması yönünde oy kullandı.

31 Temmuz Doğalgaz fiyatları konutlarda yüzde 16.88, sanayide yüzde 18.77 oranında artırıldı.